

JAN NITECKI

RADOMSKO

Szlakiem świętych i błogosławionych

RADOMSKO 2017

Bóg chce, abyśmy szli za przykładem świętych i przyjmowali od nich życiową esencję cnót, którą mamy przemieniać w naszą krew i przystosowywać do naszych postaw i szczególnych okoliczności.
(św. Jan XXIII)

Potrzeba odwagi, aby nie stawiać pod korcem światła swej wiary. Potrzeba wreszcie, aby w sercach ludzi wierzących zagościło to pragnienie świętości, które kształtuje nie tylko prywatne życie, ale wpływa na kształt całych społeczności.
(św. Jan Paweł II)

SŁOWO WSTĘPNE

Radomsko jest miastem, które, jak żadne inne, kultywuje w różnorodny sposób św. **Jadwigę Królową**; jest ona Patronką miasta Radomska od 12 listopada 2000 r., co potwierdza tablica z jej wizerunkiem umieszczona na dawnym Ratuszu, a obecnie Muzeum Regionalnym.

W centralnym punkcie miasta postawiony został w roku 2008 jej pomnik, a corocznie ulicami Radomska przechodzi procesja z relikwiami tej świętej - do kościoła pod jej wezwaniem, w którym znajduje się wydzielona kaplica poświęcona jej związkom z Radomskiem i zasługami dla kraju. Procesja Jadwizańska ma wyjątkowo uroczysty charakter: uświetniona jest uczestnictwem dostojników archidiecezji częstochowskiej, władz miasta i powiatu, asystą lokalnej Gwardii Papieskiej i oprawą muzyczną chórów oraz orkiestr dętych. Na trasie procesji buduje się trzy tymczasowe kaplice - stacje, które nawiązują do zalet polskiej władczyni: sprawiedliwego władztwa (przy budynku Urzędu Miasta), krzewienia oświaty i kultury (przy budynku LO) oraz empatii i pomocy dla ubogich i cierpiących - przy budynku Przychodni Lekarskiej.

Jak wiadomo w Radomsku, po śmierci Ludwika Węgierskiego, odbyły się dwa zjazdy szlachty polskiej, na których dokonano wskazania córki Ludwika, Jadwigi, na tron Polski. Na budynku klasztoru Franciszkanów przytwierdzono we wrześniu 1996 r. tablicę upamiętniającą te fakty. Jej kanonizacji dokonał papież Polak, Jan Paweł II, 8 czerwca 1997 r., który w Radomsku został uhonorowany w różnorodny sposób: nasz Wielki Rodak jest Honorowym Obywatelem miasta Radomska. Imieniem św. Jana Pawła II uhonorowana została aleja w centrum Radomska oraz jedno z gimnazjów; także w naszym mieście postawiono cztery figury-pomniki poświęcone tej świętej postaci oraz utworzono bogatą w eksponaty Salę Pamięci św. Jana Pawła, m.in. z relikwiami II stopnia. Jego wizerunki spotyka się na każdym kroku w radomszczańskich obiektach sakralnych, a wszystkie nowopowstałe kościoły w 2. połowie XX wieku mają kamienie węgielne poświęcone przez polskiego papieża. W kościołach Radomska znajdują się też różnorodne przedstawienia ikonograficzne świętych, których Jan Paweł II beatyfikował lub kanonizował.

To właśnie z uwagi na te postacie świętych, bliskie sercom Radomszczan, powstało niniejsze opracowanie - mające charakter przewodnika po naszych kościołach, kaplicach i kapliczkach - obrazujące ikonografię i relikwiarze świętych w parafiach radomszczańskich. Niniejsze opracowanie ma też na celu przybliżenie Czytelnikom postaci różnych świętych i błogosławionych oraz sposobu ich identyfikacji poprzez przypisane im atrybuty związane z ich hagiografią.

W biogramach świętych i błogosławionych niniejszego opracowania ujęto ponad 60 postaci, których wizerunki znajdują się w naszych 15. kościołach, 5. kaplicach, 17. kapliczkach oraz na 15. figurach postawionych poza budynkami kościołów.

Niniejsze opracowanie nie mogłoby się ukazać bez pomocy P.T. (Pleno Titulo) księży proboszczów naszych radomszczańskich parafii: Antoniego Arkita, Jerzego Borowca, Tadeusza Chyły, Mariana Jezierskiego, Stanisława Kipigrocha, Romana Kubiaka, Piotra Hernogi, Jerzego Knysaka, Tadeusza Korgóla, Stanisława Kotyla, śp. Zenobiusza Łabusia, Marka Ptaka, Stanisława Sikory, Romana Szczówki, Adama Szwedzika, Stanisława Wolnego, a także Sióstr Sercanek, o. Krystiana Żmudy i gwardianów klasztoru Ojców Franciszkanów: o. Krzysztofa Skibińskiego, o. Janusza Łazarczyka i o. Zdzisława Tamioły.

Za ich życzliwość i pomoc gorąco dziękuję, składając serdeczne - Bóg zapłać!

Autor opracowania

SKRÓTY STOSOWANE W TEKŚCIE

abp – arcybiskup
ap. - apostoł
beat. - beatyfikacja
bł. - błogosławiony
bp – biskup
bm – biskup męczennik
dm – dziewica męczennica
fg - figura
fr. - fresk
kan. – kanonizacja
m. ś. – malarstwo ścienne
mur. – murowana /-y/
NMP – Najświętsza Maria Panna
NSPJ – Najświętszego Serca Pana Jezusa

obr. – obraz
ok. – około (dotyczy czasu)
kap. - kapliczka
ko. – kościół
kp – kaplica
pł. - płaskorzeźba
rel. – relikwiarz
sł.B. – sługa Boży
śś. - święci
św. – święty
wit. – witraż
wiz. - wizerunek
wsp. – współczesny /-a/
wsp. liturg. – wspomnienie liturgiczne
zdj. - zdjęcie

Uwagi: w Indeksie świętych, w biogramach poszczególnych świętych i błogosławionych, podano w enumeratywnym skrócie, w jakich parafiach i obiektach sakralnych czczone są relikwie i eksponowane wizerunki. I tak:

1. - Parafia Św. Jadwigi Królowej
2. - Parafia Św. Jana Chrzciciela
3. - Parafia Św. Lamberta
4. - Parafia Św. Maksymiliana Marii Kolbego
5. - Parafia Św. Marii Magdaleny
6. - Parafia Bł. Michała Kozala
7. - Parafia Miłosierdzia Bożego
8. - Parafia Najśw. Ciała i Krwi Chrystusa
9. - Parafia Najśw. Serca Pana Jezusa
10. - Parafia NMP Królowej Polski
11. - Parafia NMP Matki Kościoła
12. - Parafia św. Rocha

Jeśli w danej parafii jest więcej niż jeden kościół, to przy numerze porządkowym danej parafii dodaje się oznaczenie literą alfabetu: a, b, c, np.: **1.c** - kościół filialny pw. św. Ojca Pio w parafii Św. Lamberta. Szczegóły oznaczeń wyrazowych podane są w opisach poszczególnych parafii, np.: **3.kp2** – kaplica numer 2 (Sióstr Sercanek) w parafii Św. Lamberta.

Święci: relikwiarze, atrybuty

Współczesne czasy rodzą potrzebę przybliżania autorytetów moralnych – wyniesionych na ołtarze. Ich życie może służyć wiernym przykładem i pomocą w zmaganiach z trudami życia, w dążeniu do doskonałości i odnajdywaniu sensu naszej ziemskiej egzystencji. Święci w życiu Kościoła pełnią funkcję przewodników wiary i wzory do naśladownictwa - dlatego też ich doczesne szczątki są przedmiotem kultu; za ich wstawiennictwem wielu ludzi doznaje niezwykłych łask; świadectwa tych ludzi mówią nie tylko o łaskach duchowych czy pomocy w problemach życiowych, ale i o niezwykłych uzdrowieniach. Są nam bliscy, ponieważ jako normalni ludzie borykali się z różnymi podobnymi przeciwnościami życiowymi, a bywało, że dokonywali czynów heroicznych lub okrywali się chwałą męczeństwa. Ich relikwie (szczątki,

drobinki cielesne) przechowywane są w specjalnych naczyniach kultu religijnego, **relikwiarzach**, przeważnie w kształcie monstrancji lub krzyża. Relikwie świętych, z uwagi na ich ograniczoną, przydzielane są na uzasadnioną prośbę i tylko wtedy, gdy istnieje pełne przekonanie, iż staną się przedmiotem czci i będą należycie zabezpieczone. Organem przyznającym relikwie są powołani przez Kościół ich kustosze. W kościołach Radomska znajduje się 17 relikwiarzy /stan na sierpień 2017).

Nie na wszystkich figurach sakralnych czy obrazach znajdujących się w kościołach, znajdują się napisy z podaniem imion świętych postaci. Jest niewielka grupa popularnych świętych, którzy bywają rozpoznawani po pewnych dodatkach, strojach, osobach lub przedmiotach, które im towarzyszą. I tak np. św. Piotra rozpoznajemy po kluczach, które trzyma w ręku, św. Antoniego Padewskiego po lili i Dzieciątku, które trzyma na ręku, a św. Franciszka z Asyżu - po franciszkańskim stroju i stygmatach na dłoniach. Wszystkie te dodatkowe elementy ułatwiające identyfikację danej świętej postaci określane są jako ich **atrybuty**. Współcześnie, dla wielu wiernych, atrybuty mniej znanych świętych to często wiedza tajemna, ograniczona tylko dla kręgu osób duchownych oraz znawców ikonografii czy historii sztuki sakralnej. Istnienie pojedynczego atrybutu, przy przedstawieniu świętej postaci, nie zawsze przesądza o rozpoznaniu świętego. Dość powiedzieć, że wielu świętych ma podobne atrybuty; i tak, np.: atrybut krzyża, palmy męczeństwa, różańca, księgi, korony czy lilii posiada kilkudziesięciu świętych. Istnieje wtedy konieczność zwracania uwagi na dodatkowe atrybuty przypisane danej świętej postaci oraz takie elementy jak strój, wiek postaci, otoczenie itp. U świętych męczenników atrybutem męczeństwa jest zazwyczaj gałązka palmowa. Ich identyfikację umożliwiają często wtedy ich indywidualne atrybuty. U św. Agnieszki będzie to baranek, u św. Agaty trzymane na tacy piersi, a u św. Otylii – oczy; św. Barbarze towarzyszy najczęściej atrybut wieży, kielicha czy miecza. Atrybuty mają swe uzasadnienie w symbolice hagiograficznej, gdyż nawiązują często do wydarzeń z życia świętych. Św. Maksymilianowi M. Kolbe, którego obrazy znajdują się w kilku radomszczańskich kościołach, towarzyszy pasiak oświęcimskiego obozu koncentracyjnego, numer obozowy lub kolczaste druty rozciągnięte na elektrycznych izolatorach ogrodzenia. W kościele pw. św. Rocha znajduje się obraz tego świętego - patrona parafii - z łaską pielgrzyma, odkrytym udem z raną i psem, który trzyma w pysku chleb. Atrybuty te nawiązują do historii życia świętego, pielgrzyma, który dotknięty dżumą, karmiony był przez psa; w odsłoniętej nodze pokazuje oznakę choroby - symptom dymienicy dżumowej.

W załączonym **Indeksie świętych i błogosławionych**, których wizerunki eksponuje się w naszych parafiach - w biogramach - podaje się najczęściej spotykane w ikonografii atrybuty świętych. Postać świętego rozpoznana przez wiernego staje się mu bliższa, zaciekawia i pobudza do szukania o nim szczegółowych informacji, czytania żywotów świętych, w szczególności jeśli jest to patron jego imienia.

Ikonografia i relikwiarze świętych postaci Kościoła w parafiach Radomska

Na terenie miasta Radomska znajduje się 15 kościołów, które można podzielić na: parafialne, filialne i klasztorne. Ważnym elementem wystroju kościelnego, kaplic i ołtarzy są obrazy, figury, freski i witraże świętych i błogosławionych. Ogół takich dzieł plastycznych, powiązanych ze sobą treścią lub symboliką określany jest jako ikonografia.

Wielkie znaczenie dla kościoła i wiernych mają relikwiarze świętych i błogosławionych; są one nie tylko przedmiotem kultu wiernych, ich integracji w święta patronalne lub w czasie okolicznościowych nabożeństw czy modlitw, ale także są ważnym elementem nadającym większą rangę danemu kościołowi i przyciągającym w szczególny sposób do niego wiernych. W kościołach Radomska znajduje się łącznie 13 relikwiarzy świętych i błogosławionych, udostępnianych wiernym do adoracji i modlitwy o wstawiennictwo. Ponadto w niektórych mensach

ołtarzowych znajdują się relikwie świętych – umieszczane tam przy konsekracji nowych kościołów lub ołtarzy. Zdarza się, że w kościołach adorowane są czasowo relikwie świętych sprowadzane spoza Radomska, np. do kościoła pw. św. Lamberta sprowadzono kilka lat temu z Francji relikwie św. Teresy od Dzieciątka Jezus, w czerwcu 2013 roku relikwie i obraz św. Małgorzaty Marii Alacoque, apostołki kultu Serca Jezusowego, a we wrześniu 2017 - relikwie św. Dominika Savio.

Wizerunki świętych oraz ich figurki umieszczane są także w kaplicach i kapliczkach znajdujących się na terenie poszczególnych parafii. W 2008 roku św. Jadwiga Królowa, Patronka Miasta, została uhonorowana statua, pomnikiem w centrum miasta przy Placu 3. Maja. Wizerunki i relikwiarze innych świętych i błogosławionych wyszczególnione zostały w opisach poszczególnych parafii i obiektów sakralnych występujących na ich terenie.

1. Parafia Św. Jadwigi Królowej

Parafia znajduje się w południowo-wschodniej części miasta i ustanowiona została 24 października 1988 r. przez bpa Stanisława Nowaka, który powołał na pierwszego proboszcza ks. Romana Feliksa Kubiaka. Początkowo liturgia mszalna odprawiana była w tymczasowej kaplicy, która została poświęcona w roku 1989. Kaplica pełniła swe funkcje parafialne do roku 2010; potem została rozebrana, a liturgię mszalną przeniesiono do nowopowstającego kościoła parafialnego, którego kamień węgielny poświęcił 4 czerwca 1997 roku Ojciec Święty Jan Paweł II.

W skład parafii wchodzi następujące obiekty sakralne, w których czczone są m.in. relikwie św. Jadwigi i eksponowane wizerunki postaci świętych i błogosławionych:

1.a - kościół par. pw. św. Jadwigi Królowej - początek budowy 1997; budowę murowanego kościoła rozpoczął i kontynuuje - ks. kan. Roman Kubiak; od strony zachodniej budowana jest wolnostojąca wieża ceglana. W części zachodniej kościoła ukończona została kaplica św. Jadwigi Królowej, w której znajdują się współczesne obrazy z życia świętej dotyczącej Radomska i jej relikwiarz. Od strony wschodniej kościoła został wykonany w 2013 roku witraż przedstawiający Chrztost Chrystusa z postacią św. Jana Chrzciciela. Od strony zachodniej, na ołtarzu bocznym, umieszczony został wizerunek św. Jana Pawła II i relikwiarz tego świętego Papieża, wprowadzony uroczyście do kościoła w roku jego kanonizacji (2014).

1.fg – figura św. Jana Pawła II, fundacji Jadwigi Wujeckiej (+2.08.2017), została postawiona nieopodal kościoła 16 października 2005 r. Na kamiennym cokole figury przytwierdzony jest metalowy herb papieski z napisem: „TOTUS TUUS” i tablica z inskrypcją: „SZUKAŁEM WAS... / A WY PRZYSZLIŚCIE DO MNIE... / Jan Paweł II”.

Odpust: św. Jadwigi Królowej – 8 czerwca.

W dniu odpustu parafialnego odbywa się ulicami Radomska tzw. *Procesja Jadwiżańska* z relikwiami Świętej - na trasie od kolegiaty Św. Lamberta do kościoła Św. Jadwigi Królowej. Procesja z relikwiarzem Patronki Miasta, niesionym przez mieszkańców miasta, zatrzymuje się przy trzech tymczasowych ołtarzach. Na czele procesji idą zawsze przedstawiciele archidiecezji częstochowskiej oraz miasta i powiatu.

Adres parafii: Radomsko, ul. Św. Jadwigi Królowej 93.

2. Parafia Św. Jana Chrzciciela

Parafia została erygowana 9 lipca 1987 roku z parafii św. Lamberta i obejmuje jej dawną północno-zachodnią część miasta. Społeczność wiernych gromadziła się wtedy na Mszach św. w kaplicy mszalno-katechetycznej, przy ul. Przemysłowej, przebudowanej z budynku mieszkalnego zakupionego przez ks. Kazimierza Lubasa.

W skład parafii wchodzi następujące obiekty sakralne, w których eksponowane są wizerunki postaci świętych i błogosławionych:

2.a - kościół par. pw. św. Jana Chrzciciela - zbudowany na zrębie budynku mieszkalnego w latach 1987-1993 staraniem ks. Jana Bednarka i ks. Piotra Krzemińskiego; murowany, z prezbiterium od strony północnej.; w części zach. kościoła dobudowana została 4-boczna wieża o dwóch kondygnacjach. We wnętrzu kościoła znajdują się dwa współczesne obrazy świętych: św. Faustyny, św. Jana Pawła II, św. Antoniego, św. Jana Chrzciciela i św. Józefa.

2.ka. – murowana kapliczka u zbiegu ulic Reja i Górnickiego zbudowana została staraniem okolicznych mieszkańców w roku 1999 na miejscu dawnej kapliczki słupowej; składa się z trzech części. W części centralnej znajduje się figura Matki Bożej Niepokalanie Poczętej z napisem: „KRÓLOWO RODZIN MÓDL SIĘ ZA NAMI”. W prawej wnęce umieszczona została figura św. Józefa z Dzieciątkiem, a w lewej - figura św. Jana Chrzciciela.

Odpust: św. Jana Chrzciciela – 24 czerwca. **Adres:** Radomsko, ul. Przemysłowa 34.

3. Parafia Św. Lamberta BM

Parafia Św. Lamberta jest największą parafią w Radomsku; na jej terenie zamieszkuje ponad 8 tysięcy mieszkańców. Początki parafii sięgają XI wieku. W *Liber Beneficiorum* Jana Łaskiego z 1521 roku – pod nazwą *Radomskye* – jest opisany obszerny zasięg i uposażenie parafii, która w XX wieku stała się parafią-matką dla dwunastu parafii erygowanych z jej obszaru. I tak: w roku 1925 wydzielono z jej terenu parafię Św. Rozalii z Palermo w Radziechowicach; w roku 1937 – parafię Św. Rocha w Stobiecku Miejskim (obecnie w granicach miasta) i parafię Trójcy Przenajświętszej w Kietlinie; w roku 1955 – parafię Nawiedzenia NMP w Strzałkowie; w roku 1957 – parafię Św. Marii Magdaleny i parafię Najświętszego Serca Pana Jezusa w Radomsku; w 1969 – parafię Św. Antoniego z Padwy w Płoszowie; w 1981 – parafię NMP Matki kościoła w Bartodziejach (obecnie dzielnica miasta); w roku 1982 – parafię NMP Królowej Polski i parafię Św. Maksymiliana w Radomsku; w 1987 - parafię Św. Jana Chrzciciela, a w roku 1988 – parafię Najśw. Ciała i Krwi Chrystusa w Radomsku. Także i pod względem ilości obiektów sakralnych parafia ta znajduje się na czele radomszczańskich parafii. Na jej terenie znajdują się trzy kościoły, trzy kaplice mszalne, kaplica cmentarna, 7 murowanych kapliczek dużych (słupowych i postumentowych), 10 figur sakralnych, 10 krzyży (przydrożnych i misyjnych) oraz 11 kapliczek szafkowych (nadrzewnych i słupkowych).

W skład parafii wchodzi następujące obiekty sakralne, w których czczone są relikwie świętych i eksponowane wizerunki świętych i błogosławionych:

3. a - kościół par. pw. św. Lamberta zbudowany został w latach 1869-76 staraniem ks. Wincentego Gajewskiego, na miejscu zrujnowanej fary, według projektu Konstantego Wojciechowskiego w stylu neobarokowym; kościół jest murowany, orientowany, trójnawowy, bazylikowy. Od zachodu, w fasadzie frontowej kościoła zbudowano trzy wieże. Oprócz okazałego ołtarza głównego, w transepcie znajdują się 4 ołtarze boczne. W ołtarzu głównym umieszczona została statua Chrystusa Pana, Odkupiciela Świata, oraz figury świętych Piotra i Pawła z XIX w. wykonane przez znanego warszawskiego rzeźbiarza Andrzeja Pruszyńskiego. Zapewne też jego autorstwa są figury św. Stanisława Kostki i św. Józefa, w ołtarzu bocznym od południa,

oraz św. Barbary i św. Rozalii, w ołtarzu bocznym od północy. Wskazuje na to podobieństwo formy i stylu; figury zostały wykonane już po 1876 roku, w miarę zdobywania funduszy na doposażenie ołtarzy bocznych, dlatego nie wspomina o nich autor opracowania *Kościół parafialny Stary i Nowy w Radomsku* – Romuald Hube – wydane w 1876 roku w Warszawie. Istniejące wątpliwości co do przedstawionej świętej w figurze północnego ołtarza bocznego (po prawej jego stronie) przemawiają za świętą Rozalią, która była popularną świętą w naszym regionie. Posiada ona atrybuty tej świętej (krzyż w ręku i wianek z róż na głowie) – istniejące także na jej obrazowych przedstawieniach w kaplicy św. Rozalii i na obrazie z roku 1831 znajdującym się na plebani kościoła, a ufundowanym przez Wojciecha i Annę z Pietraskich Ziębińską. W części centralnej tego ołtarza bocznego umieszczony został duży obraz św. Anny pędzla profesora Ponikowskiego z Warszawy. Św. Anna przedstawiona została z atrybutem księgi – jak naucza młodą Maryję. Na bocznym ołtarzu obok, u wylotu lewej (od wejścia) nawy bocznej, umieszczony został duży obraz św. Walentego, którego autorem jest warszawski malarz Leon Biedroński. Natomiast na ołtarzu bocznym, u wylotu nawy prawej, znajduje się obraz św. Lamberta z roku 1873 namalowany przez Ignacego Jasińskiego z Warszawy. Obraz ten, staraniem ks. kan. Antoniego Arkita, został w roku 2012 poddany renowacji. W części górnej tego ołtarza bocznego umieszczony został w obramieniu medalionu obraz św. Antoniego Padewskiego, zapewne także autorstwa Ignacego Jasińskiego. W znajdującym się obok (od południa) ołtarzu NMP Szkaplerznej znajduje się obraz Matki Bożej Szkaplerznej, namalowany przez artystę malarza z Warszawy – Józefa Buchbindera – „Fundacji Senatorowej Hube”. Poniżej tego obrazu jest przedstawienie malarskie Matki Bożej wręczającej św. Dominikowi różaniec. Natomiast pod baldachimem chrzcielnicy umieszczony został obraz wykonany w XIX wieku przez Konrada Zarębę („kapitana wojsk cesarskich”) – *Chrzest Chrystusa* z postacią św. Jana Chrzciciela; figurka tego świętego została przytwierdzona wyżej, na drewnianym baldachimie. W kolegiacie eksponowane są także przenośne obrazy innych świętych: św. Teresy od Dzieciątka Jezus, św. Ojca Pio i św. Floriana (ten ostatni czasowo – w maju). Przy lewej od wejścia nawie umieszczona została figurka św. Antoniego Padewskiego z Dzieciątkiem. Natomiast na fresku Drogi Krzyżowej (Stacja VI) – przedstawiona jest postać św. Weroniki.

Przy kruchcie kościoła, od strony południa, znajduje się kaplica, w której od 9 września 1977 roku prowadzona jest całodzienna adoracja Najświętszego Sakramentu. W dniu 28.X.2000 kościół zostaje ustanowiony kolegiatą.

Odpust: 1. św. Lamberta BM – 17 września, 2. NMP Szkaplerznej – 16 lipca. **Adres parafii:** Radomsko, ul. Narutowicza 2;

3. b - kościół klasztorny pw. Podwyższenia Krzyża Świętego – Sanktuarium NMP Bolesnej - obecny kościół zbudowany został w latach 1726-34 na zrębie murów gotyckich (prezbiterium z 1328 r.) staraniem o. Bonawentury Budecjusza i o. Gordiana Wąsowskiego; po pożarze miasta we wrześniu 1818 odbudowany do roku 1828; kościół jest murowany, jednona-wowy, orientowany – z ołtarzem głównym skierowanym w stronę wschodu (Ziemi Świętej); gotycki w bryle; wieża trójkondygnacyjna od strony zachodniej - kryta wysokim hełmem oraz wieżyczka na sygnaturkę od strony wschodniej; ołtarz główny rokokowy - z figurą Chrystusa Ukrzyżowanego na tle obrazu Jerozolimy i z figurami śś. Ewangelistów: Jana, Łukasza, Marka i Mateusza z atrybutami w dolnej części: orła, głowy woła, lwa i aniołka. Trzech ewangelistów trzyma w dłoniach księgi i pióra, a św. Jan - kielich z wężem; symbolizuje to zatrute wino, które mu podano; gdy święty się przeżegnał – straciło swą śmiertcioną moc. Figury te pochodzą z 2. poł. XVIII wieku – ich wykonawca nie jest znany. Po obu stronach zwieńczenia ołtarza głównego umieszczone zostały figury św. Grzegorza I Wielkiego i św. Augustyna. Pierwsza postać posiada na głowie charakterystyczną tiarę papieską; druga, w stroju biskupim, trzyma w lewej dłoni serce promieniste. Jest to atrybut oznaczający gorliwość świętego w głoszeniu Królestwa Bożego.

W kościele ponadto znajdują się cztery ołtarze boczne. W pierwszym od ołtarza, od strony północnej, poniżej obrazu Matki Boskiej z Dzieciątkiem – umieszczony został w owalnym kartuszu obraz św. Maksymiliana M. Kolbego. Wizerunek tego świętego znajduje się także na obrazie umieszczonym w zakrystii (z naniesieniem numeru obozowego: „16670”) oraz na obrazie w kaplicy klasztornej przy bramie wejściowej; na tym współczesnym przedstawieniu malarskim święty trzyma w ręku różaniec i krzyż. W kolejnym ołtarzu bocznym kościoła, od północny, przedstawiona została na obrazie stygmatyzacja św. Franciszka z Asyżu; jest to obraz z 1. poł. XIX w. - pędzla Adama Styki. Pod obrazem tym umieszczony jest w rokokowym obramieniu - o wiele mniejszy wizerunek malarski św. Rocha. Wizerunek św. Franciszka z Asyżu znajduje się także na kilimie w zakrystii i jako drewniana figura - na baldachimie ambony.

Na ołtarzu przeciwległym, od południa – umieszczony jest obraz z połowy XVIII wieku św. Antoniego z Dzieciątkiem. Także i pod nim, w podobnym obramieniu, umieszczono obraz kolejnego świętego: św. Mikołaja. Tuż obok ołtarza umieszczona została figurka św. Antoniego z Padwy. Natomiast w kaplicy klasztornej pw. Miłosierdzia Bożego – umieszczona została figurka św. Jana Pawła II. Należy zaznaczyć, iż w zakrystii znajdują się relikwiarze z relikwiami ośmiu świętych i błogosławionych, które wystawiane są okresowo dla wiernych: 1.śś. Antoniego z Padwy i Franciszka z Asyżu, 2.św. Maksymiliana M. Kolbego, 3. bł. Anieli Salawy, 4. bł. Jakuba Strzemię, 5. św. Jana Pawła II, 6. bł. Michała Tomaszka, 7. bł. Zbigniewa Strzałkowskiego.

Relikwie papieskie zostały przekazane naszym Franciszkanom 11.XI.2011 r. – przez dyrektora Wydziału Duszpasterstwa Ogólnego lwowskiej kurii – o. Sławomira Zielińskiego, a relikwie męczenników z Peru (ojców franciszkanów – Michała i Zbigniewa) w dniu 31 stycznia 2016 r. – przez krakowskiego prowincjała o. Jarosława Zachariasza.

W kaplicy przy bramie wejściowej umieszczony został obraz św. Brata Alberta, na którym Święty, opiekun ubogich i bezdomnych, trzyma w dłoniach chleb.

Obecny Klasztor franciszkanów (Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych) zbudowany został w latach 1728-37 na miejscu poprzednich kilku budynków klasztornych budowanych z drewna - począwszy od budynku zbudowanego przez Władysława Łokietka w roku 1328; budynki te najczęściej ulegały zniszczeniu na skutek pożarów. Klasztorne Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej zostało ustanowione przez bpa Stanisława Nowaka 10 października 1991r.

Odpust:

1. Narodzenia NMP – 8 września,
2. Podwyższenia Krzyża Św. – 14 września,
3. NMP Bolesnej – 15 września.

Adres sanktuarium: Radomsko, ul. Narutowicza 3.

3. c - kościół filialny pw. Św. Ojca Pio – zbudowany w latach 2006-11 na Nowym Cmentarzu staraniem ks. Mariana Jezierskiego, proboszcza parafii. W dniu 29 maja 2011 r. abp Stanisław Nowak – Metropolita Częstochowski – dokonał jego uroczystej konsekracji. We wnętrzu kościoła znajduje się przeszklony wizerunek i figura św. Ojca Pio. Nieco większa figura tego świętego postawiona została nieopodal kościoła – na skraju cmentarza.

3. kp1 – kaplica pw. św. Rozalii – orędowniczki wiernych przed zarazą, wzywanej w czasie epidemii – pochodząca z około XVIII wieku.; o jej istnieniu w roku 1779 wzmiankuje Hube (vide – Bibliografia), podając że położona była „w polu ku Młodzowiu”. W kronikach parafialnych XIX wieku przypuszcza się nawet, że została postawiona w wieku XVII. Pod koniec XIX wieku stan kaplicy był bardzo zły, nad czym ubolewał kronikarz zachęcając do jej odbudowy i pisząc m.in., że epidemia zarazy dotknęła „sąsiednie Gubernie, miasta, osady i wsie (...) oprócz miasta Noworadomska, które było ocalone od tej klęski.” W roku 1895 staraniem ks. Wincenciego Gajewskiego zawiązał się komitet mieszczan, który dokonał gruntownego remontu tego

obiekcie. Dziś kaplica, pomimo swojego wieku, nadal jest użyteczna dla okolicznych mieszkańców: co niedziela, o godz. 11.00, odbywają się w niej Msze św., a w maju – nabożeństwa majowe. To niewątpliwa zasługa ks. prałata Mariana Jezierskiego, który w roku 1995 dokonał odrestaurowania kaplicy. We wnętrzu zabytkowego obiektu znajduje się obraz św. Rozalii (w ołtarzu) wykonany przez Stanisława Zarzeckiego w 1897 roku, przeszklony wizerunek św. Jana Pawła II i św. Ojca Pio oraz figurki św. Antoniego z Padwy i Św. Teresy od Dzieciątka Jezus. Kaplica zlokalizowana jest przy ul. Św. Rozalii.

3. kp2 – kaplica pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa – Sióstr Służebnic NSJ (Sercanek) w budynku przy ul. Narutowicza – obok plebani; Służebnice Najświętszego Serca Jezusowego przybyły do Radomska w roku 1922 i podjęły swe dzieło miłosierdzia chrześcijańskiego w tutejszym szpitalu. W roku 1962, kiedy to przedstawiciele władz komunistycznych usunęły je ze szpitala – poczęły pełnić pracę w parafii Św. Lamberta w charakterze zakrystianek i katechetek. We wnętrzu swej kaplicy, siostry sercanki umieściły przeszklony wizerunek założyciela swego Zgromadzenia – św. Józefa Sebastiana Pelczara. Ponadto w kaplicy zawieszono obraz św. Józefa z Dzieciątkiem;

3. kp3 - kaplica cmentarna pw. Pana Jezusa Konającego przy Cmentarzu Starym; w kaplicy tej od ponad stu lat mieszkańcy Radomska żegnają i opłakują swych bliskich w łączności z Bogiem poprzez Eucharystię. Msze Święte odbywają się w niej nie tylko podczas ceremonii pogrzebowych, ale i także w uroczystość Wszystkich Świętych i w Dzień Zaduszny. Kaplica została zbudowana na początku XX wieku, kiedy to proboszczem parafii był ks. Karol Korycki. We wnętrzu kaplicy znajdują się dwa ołtarze. Ołtarz stary z 1909 roku wykonany został przez pracownię kamieniarsko-rzeźbiarską „Józef” – J. Karbowskiego z Piotrkowa. Przy ołtarzu współczesnym umieszczony jest obraz św. Józefa z Dzieciątkiem – patrona dobrej śmierci;

3. kp4 - kaplica szpitalna pw. NMP Częstochowskiej – w Szpitalu Powiatowym przy ul. Jagiellońskiej oddana została do użytku w 2011 roku. W jej wnętrzu umieszczony jest wizerunek św. Jana Pawła II. **Msze święte** odbywają się w niedziele i święta o godz. 6.30;

3. kap.1 – murowana kapliczka słupowa przy ul. Mickiewicza z około 1. poł. XIX wieku; wysokości około 5 metrów, składająca się z trzech kondygnacji i ośmiu przeszklonych wnęk, w których umieszczone zostały figurki świętych: św. Marii Magdaleny, św. Antoniego z Padwy, św. Józefa i, najprawdopodobniej - św. Rozalii. Święta Rozalia, patronka chroniąca przed zarazą, była bardzo popularna w XVIII i XIX wieku, także w naszym regionie; jej figurki stawiano na miejscach pochówku ludzi zmarłych „na zarazę” lub aby się uchronić przed epidemią. Kapliczka ta określana jest przez niektórych jako Napoleońska; w jej pobliżu zostali pochowani zmarli na skutek chorób i polegli żołnierze francuscy powracający z wyprawy napoleońskiej spod Moskwy;

3. kap.2 – murowana kapliczka słupowa przy ul Rolnej; postawiona na miejscu pierwotnej kapliczki – drewnianej - w roku 1934 staraniem okolicznych mieszkańców. W górnej jej części, w przeszklonych wnękach, umieszczone zostały figurki śś. Józefa i Antoniego z Padwy z Dzieciątkiem na ręku;

3. kap.3 - murowana kapliczka domkowa przy ul. Narutowicza 112; ceglana, wzniesiona w roku 1929. Wewnątrz umieszczony został wizerunek św. Jana Pawła II;

3. fg – statua – pomnik św. Jadwigi Królowej, Patronki Miasta, postawiony na skwerze Placu 3. Maja; wysokości około 5 metrów, a wykonany według projektu lubelskiego artysty

Krzysztofa Toczyńskiego. Uroczyste poświęcenie tego obiektu przez abpa Stanisława Nowaka – Metropolity Częstochowskiego - nastąpiło w dniu 16 października 2008 roku.

Na bokach kamiennej podstawy, figury Świętej wykonanej ze spiżu, przytwierdzone zostały metalowe kartusze tarczowe i herbowe z następującymi napisami: 1. Na motywie orła (Godła Polski) umieszczonym od północy: „ŚWIĘTA JADWIGA / KRÓLOWA POLSKI / 1374 – 1399 / PATRONKA RADOMSKA / W DOWÓD WDZIĘCZNOŚCI / SPOŁECZEŃSTWO MIASTA / RADOMSKO / 16 PAŹDZIERNIKA 2008 R.”; 2. Na motywie herbu ze stylizacją lilii andegaweńskiej (ojciec świętej – Ludwik Węgierski – był z pochodzenia Andegawenem) - przytwierdzonym od wschodu: „TROSKLIWA / OPIEKUNKA / UBOGICH / I KRZYWDZONYCH”; 3. Na motywie herbu Radomska, umieszczonym od zachodu: „DLA UPAMIĘTNIENIA / ZJAZDU / RYCERSTWA / I DOSTOJNIKÓW POLSKICH / W RADOMSKU / 1382 – 1384 R.”

4. Parafia Św. Maksymiliana Marii Kolbego

Parafia została ustanowiona 25 października 1982 przez biskupa Stefana Barełę. Pierwszym proboszczem i budowniczym kościoła parafialnego został ks. Antoni Turlej. Początkowo Msze św. odbywały się w domu prywatnym doktora Półroli przy ul. Sienkiewicza, następnie – w jednej z sal Zameczku rodziny Szwedowskich – przystosowanej na kaplicę mszalną. W jesieni 1983 roku została wybudowana tymczasowa kaplica na placu budowy kościoła. Budowę kościoła rozpoczęto w 1985 roku, którą do roku 1994 prowadził ofiarnie ks. Antoni Turlej. Jego nagła śmierć (16 marca 1994) nie zahamowała jednak tempa budowy kościoła, którą prowadził nadal kolejny proboszcz – ks. Tadeusz Korgól.

W skład parafii wchodzi następujące obiekty sakralne, w których czczone są relikwie św. Maksymiliana i eksponowane wizerunki postaci świętych i błogosławionych:

4. a - kościół par. pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego – zbudowany w latach 1985-2000 z cegły i ciosu kamiennego, a poświęcony 25 czerwca 2000 przez abpa Stanisława Nowaka. W kościele znajdują się dwie kaplice: Miłosierdzia Bożego i św. Maksymiliana Marii Kolbego. W tej ostatniej umieszczony został obraz tego świętego.

W ołtarzu głównym, od południa, znajduje się Grupa Ukrzyżowania, m.in. z figurami św. Jana Ap. i Matki Bożej (metalowe odlewy) – fundacji Jerzego i Jadwigi Wujeckich oraz relikwiarz św. Maksymiliana; po obu stronach tego ołtarza umieszczone zostały na ścianach prezbiterium dwa przedstawienia malarskie św. Maksymiliana: w pasiaku obozowym i w franciszkańskiej sutannie z różańcem w ręku. Przeszlony wizerunek tego świętego w obozowym pasiaku znajduje się także w zakrystii; w pomieszczeniu tym ponadto znajdują się wizerunki św. Jana Pawła II (na obrazie i na kilimie) i obraz św. Teresy od Dzieciątka Jezus. W nawie głównej kościoła umieszczono grupę świętych na witrażach: św. Faustyny, św. Jadwigi Królowej, św. Józafata Kuncewicza i św. Maksymiliana; natomiast na przeciwległych ścianach nawy umieszczone zostały malunki ściennie przedstawiające św. Faustynę i bł. Jerzego Popiełuszkę. Przy wejściu do kościoła, w kruchcie, znajdują się dwa metalowe medaliony z wizerunkami św. Jana Pawła II i sługi Bożego Stefana Kardynała Wyszyńskiego;

4. fg1 – figura bł. Jana Pawła II z roku 2006 – fundacji Jadwigi Wujeckiej, postawiona została na kamiennym cokole obok kościoła; na cokole umieszczony został herb papieski z napisem: „TOTUS TUUS” i metalowa tablica z inskrypcją: „RÓŻANIEC / JEDNOCZY / RODZINĘ... / Jan Paweł II”;

4. fg2 – figura św. Judy Tadeusza - postawiona została na kamiennym postumencie przed kościołem na początku XXI w.;

4. fg3 – popiersie św. Maksymiliana; metalowy odlew umieszczono na cokole z ciosu kamiennego przy fasadzie frontowej i opatrzone tablicą z napisem: „PRAGNĘ BYĆ / STARTY NA PROCH / DLA NIEPOKALANEJ / ŚW. MAKSYMILIAN M. KOLBE”;

4. kap.1- murowana kapliczka słupowa z około 1. poł. XX w. - przy zbiegu ulic Sienkiewicza i Batorego; dwukondygnacyjna, z ośmioma przeszklonymi wnękami, w których m.in. umieszczone zostały współczesne obrazy świętych: św. Józefa, św. Floriana i św. Jakuba Ap.; w jednej z dolnych wnęk umieszczono wizerunek św. Jana Pawła II;

4. kap.2 – kapliczka przydomowa, nadrzewna, szafkowa – przy posesji Stefana Gabary na ul. Sienkiewicza; wewnątrz kapliczki umieszczona została figurka św. Judy Tadeusza opatrzona napisem: „ŚW. JUDA TADEUSZ / PATRON / W SPRAWACH TRUDNYCH I BEZNADZIEJNYCH”.

Odpust: w św. Maksymiliana Marii Kolbego KM – 14 sierpnia.

Adres: Radomsko, ul. Ks. Antoniego Turleja 9/13.

5. Parafia Św. Marii Magdaleny

Ekspozytura parafii została ustanowiona 1 sierpnia 1939 przez bpa Teodora Kubinę, który wydzielił jej teren z parafii Św. Lamberta. Parafię powołał w dniu 4 marca 1957 r. bp Zdzisław Goliński. Parafia w tym czasie była rozległa, a wierni nie mogli się pomieścić w małym kościółku; brak było też zgody ze strony ówczesnych władz na budowę nowego kościoła, dlatego też długoletni proboszcz parafii (1959-90) – ks. Stanisław Zgoda – dobudował na miejscu nawy pierwotnego kościoła przybudówkę (110 m²), która służyła wiernym do 2009 roku. W tym też roku staraniem ks. kan. Stanisława Sikory przebudowano ją, dostosowując jej drewnianą konstrukcję do zabytkowej części kościoła.

W skład parafii wchodzi następujące obiekty sakralne, w których czczone są relikwie świętych i eksponowane wizerunki postaci świętych i błogosławionych:

5. a - kościół pw. św. Marii Magdaleny z XVI w. - z przybudówką z 2009; w części nawy drewnianej, orientowany, z wieżyczką na kalenicy od strony wschodniej; prezbiterium w części murowanej kościoła z około XVI wieku – zamknięte wielobocznie; nieco szersza nawa z roku 1789 – drewniana, konstrukcji zrębowej; dach dwuspadowy z wieżyczką na sygnaturkę z 1789 r.; w ołtarzu głównym obraz św. Józefa, nad którym w obramieniu medalionu umieszczona została płaskorzeźba św. Marii Magdaleny; kościół posiada dwa ołtarze boczne: św. Marii Magdaleny i św. Stanisława BM – z obrazami tych świętych z około XVIII – XIX w. Przy tym ostatnim ołtarzu umieszczono współczesny wizerunek zdjęciowy św. Joanny Beretty Molla i jej relikwiarz - umieszczony w przeszklonej gablocie, natomiast nad obrazem św. Marii Magdaleny został umieszczony w obramieniu medalionu obraz św. Wojciecha. Na ścianach prezbiterium znajdują się współczesne malowidła ściennie przedstawiające w większości sceny z życia św. Marii Magdaleny; jest tam także malowidło ściennie św. Piotra Ap. W nawie kościoła umieszczona została figurka i wizerunek św. Jana Pawła II oraz figurka św. Antoniego z Padwy. W zakrystii znajduje się obraz św. Marii Magdaleny i wizerunek św. Jana Pawła II; w marcu 2017 – na jubileusz 60- lecia parafii zostały wprowadzone uroczyscie relikwie śś. Zelli i Ludwika Martin – przez metropolitę częstochowskiego abpa Wacława Depo.

5. fg – figura kamienna św. Jana Nepomucena w Parku Świętojańskim przy ul. Piłsudskiego.

Na cokole figury została przytwierdzona metalowa tablica z napisem: „św. Jan Nepomucen obrońca wiary świętej. / Przechodniu pamiętaj, że Naród, który zachowa wiarę i miłość Ojczyzny nie zginie. / Figura na tym miejscu istniała od roku 1831, zniszczona w czasie wojny przez najeźdźców odbudowana przez mieszkańców miasta Radomska w roku 1946”.

5. kap. – kapliczka murowana, domkowa z roku 1866 r.; wewnątrz kapliczki umieszczona została drewniana figura św. Jana Nepomucena.

Odpust: św. Marii Magdaleny – 22 lipca. **Adres:** Radomsko, ul. M. Konopnickiej

6. Parafia Bł. Michała Kozala

Parafia Bł. Michała Kozala BM obejmuje dzielnicę Folwarki w Radomsku oraz pobliskie wsie: Bobry, Klekowiec i Cerkawiznę. Erygowana została 6 lipca 1987 przez bpa Stanisława Nowaka, który wyłączył jej teren z parafii Św. Marii Magdaleny. Początkowo Msze św. odbywały się w remizie strażackiej. Pierwszym proboszczem i budowniczym kościoła, parafialnego według oryginalnego projektu mgr. inż. arch. Zygmunta Fagasa z Katowic – został ks. Józef Foltyński. Kamień węgielny pod kościół poświęcił 12.VI.1987 roku przez papieża Jana Pawła II.

W skład parafii wchodzi następujące obiekty sakralne, w których eksponowane są wizerunki i postacie świętych i błogosławionych:

6. a - kościół pw. św. Józefa Oblubieńca NMP– zbudowany został w latach 1990 – 2000 staraniem ks. Józefa Foltyńskiego i parafian; poświęcony 4 czerwca 2000; jest to kościół ceglany z ołtarzem głównym od zachodu; na stożkowatym dachu znajduje się wieżyczka z sygnaturką. Kościół od zachodu połączony jest z plebanią.

W prezbiterium zostały zawieszony obrazy przedstawiające postacie: św. Józefa, bł. Michała Kozala i św. Jana Pawła II; przy chórze kościoła, od strony wschodniej, w roku 2012 został ufundowany przez parafian witraż przedstawiający bł. Michała Kozala – z jego obozowym numerem: „24644”;

6. kap.1 – murowana kapliczka słupowa z roku 1903 przy zbiegu ulic Stara Droga z ulicą Dąbrowskiej. Posiada ona trzy kondygnacje z sześcioma wnękami, w których umieszczono wizerunek św. Józefa i św. Jana Pawła II;

6. kap.2 – murowana kapliczka z roku 2009 postawiana obok kościoła staraniem proboszcza ks. Jerzego Knysaka i parafian; kapliczka jest stylizowana na grotę z Lourdes; w jej wnęce przedstawione zostało objawienie Matki Bożej – przyszłej świętej - Bernadecie Soubirous.

Odpust: w uroczystość Św. Józefa – 19 marca.

Adres: Radomsko, ul. Stara Droga 244.

7. Parafia Miłosierdzia Bożego

Parafia obejmuje południowo – zachodnią część Radomska oraz pobliskie wsie: Lipie, Dąbrówkę i Klekotowe; 30 września 1988 została erygowana przez bpa Stanisława Nowaka, który wyłączył ją z terenu parafii św. Marii Magdaleny. Msze święte początkowo odbywały się w tymczasowej kaplicy znajdującej się na placu budowy kościoła parafialnego; budowę kościoła prowadził pierwszy proboszcz ks. Zenon Gajda.

W skład parafii wchodzi następujące obiekty sakralne, w których czczone są relikwie św. Faustyny i eksponowane wizerunki świętych i błogosławionych:

7. a - kościół pw. Miłosierdzia Bożego– zbudowany w latach 1989 - 96; poświęcony 13.X.1996 przez abpa Stanisława Nowaka; kościół jest murowany z cegły; nad fasadą od wschodu motyw portalu z sygnaturką. Kościół połączony od zachodu z plebanią.

Przy prezbiterium, od zachodu, znajdują się współczesne obrazy świętych: św. Faustyny, św. Ojca Pio oraz św. Jana Pawła II oraz św. Floriana. Ten ostatni święty, patron strażaków,

przedstawiony jest w stroju rzymskiego żołnierza z epoki (III wiek) - z przypisanymi mu atrybutami: kamieniem młyńskim, chorągwią i naczyniem, z którego polewa się płonący dom; kamień młyński nawiązuje do wydarzenia, w którym według tradycji przywiązano go do szyi świętego i wrzucono do rzeki.

Wizerunek św. Jana Pawła II umieszczony został także w zakrystii. Natomiast w części wschodniej kościoła na witrażach przedstawiono postacie Ewangelistów: św. Jana, św. Łukasza, św. Marka i św. Mateusza. Po lewej stronie od wejścia do kościoła wmurowana została przeszklona gablota z relikwiami św. Faustyny, a w mensie ołtarzowej umieszczono relikwie św. Jozafata Kuncewicza;

7. kap.1 – kapliczka murowana słupowa postawiona około 1. poł. XX wieku przy zbiegu ulic Piłsudskiego i Staffa; posiada dwie kondygnacje i cztery przeszklone wnęki, w jednej z nich umieszczona została figurka św. Antoniego Padewskiego;

7. kap.2 – kapliczka nadrzeczna, drewniana - na skraju lasu przy ul. Jałowcowej; w trójkątnej obudowie przedstawiona jest w płaskorzeźbie postać św. Weroniki;

Odpust: Miłosierdzia Bożego – II Niedziela Wielkanocna.

Adres parafii: Radomsko, ul. Piłsudskiego 144.

8. Parafia Najśw. Ciała i Krwi Chrystusa

Parafia ustanowiona została 28.XII.1988 r. przez bpa Stanisława Nowaka, który wydzielił jej teren ze wschodniej części parafii Św. Lamberta. Pierwszym proboszczem i budowniczym kościoła został ks. Tadeusz Chyła. Początkowo liturgia Mszy św. odbywała się w tymczasowej kaplicy znajdującej się nieopodal budowy kościoła. Budowę kościoła wspierał w różnorodny sposób proboszcz macierzystej parafii – ks. Władysław Maciąg.

W skład parafii wchodzi następujące obiekty sakralne, w których eksponowane są wizerunki świętych i błogosławionych:

8. a - kościół pw. Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa – zbudowany w latach 1988-89 staraniem ks. Tadeusza Chyły i ks. Władysława Maciąga – według projektu mgr inż. arch. Teresy Kunikowskiej; kościół został uroczysto poświęcony przez abpa Stanisława Nowaka 21.XII.2003 r.; jest to obiekt sakralny murowany, tynkowany, orientowany; nieopodal kościoła, od strony południowej, postawiona została 3-kondygnacyjna wolnostojąca dzwonnica żelbetowa. We wnętrzu kościoła umieszczone zostały współczesne obrazy: św. Maksymiliana, św. Faustyny, św. Jana Pawła II oraz figurka św. Antoniego z Padwy.

Odpust: niedziela w oktawie Bożego Ciała. **Adres parafii:** Radomsko, ul. Przedborska 192.

9. Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa

Ekspozytura została erygowana z parafii św. Lamberta w Radomsku przez bpa Teodora Kubinę 21 lipca 1938; parafia ustanowiona 4 marca 1957 przez bpa Zdzisława Golińskiego.

Przez prawie 50 lat funkcję kościoła parafialnego pełniła tymczasowa kaplica zbudowana w latach 1938 – 39 przy plebani przez ekspozyta ks. Tadeusza Szpikowskiego; poświęcona była przez ks. Mariana Jankowskiego – proboszcza parafii św. Lamberta. Kaplicę remontował i doposażył ks. Karol Kościów, były więzień obozu w Dachau, który przez długie lata toczył zmagania z ówczesnymi władzami PRL-u o wydanie pozwolenia na budowę kościoła. Kiedy wreszcie udało się je uzyskać w roku 1958, w następnym roku je zawieszono, a w roku 1963 cofnięto.

Dopiero na skutek usilnych starań proboszcza i parafian, petycji do władz i w końcu oświadczenia ks. Karola Kościowa, że rozpocznie głodówkę – udało się ponownie uzyskać pozwolenie budowy kościoła w roku 1977. Dnia 4 października 1979 roku został wmurowany przez bpa Stefana Barełę kamień węgielny (poświęcony przez Jana Pawła II - 4 czerwca tegoż roku) pod nowy kościół.

W skład parafii wchodzi następujące obiekty sakralne, w których eksponowane są relikwie św. Jana Pawła II i wizerunki świętych i błogosławionych:

9. a - Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa - zbudowany został w latach 1979-88 staraniem ks. Karola Kościowa i ks. Stanisława Matysiaka, według projektu mgr inż. arch. Stefanii Stanisławskiej; kościół jest murowany, jednonawowy, z ołtarzem głównym od północy. Były proboszcz - ks. kan. Zenobiusz Łabuś w maju 2013 r. postawił obok kościoła cztery figury świętych Kościoła, które osłonięte są z trzech stron szklaną obudową zwieńczoną krzyżem:

9.fg1 – figurę św. Antoniego Padewskiego;

9.fg2 – figurę św. Floriana;

9.fg3 – figurę św. Franciszka z Asyżu;

9.fg4 – figurę św. Józefa Oblubieńca NMP.

W kościelnej nawie zawieszony jest współczesny obraz św. Maksymiliana, natomiast na ścianie prezbiterium obraz św. Józefa z Dzieciątkiem namalowany w roku 1946 przez Antoniego Przesłańskiego; św. Józef trzyma na nim lilię, która jest chrześcijańskim symbolem czystości i niewinności oraz oznaką nieskazitelności. W kościele znajduje się kilka różnych ikonograficznych przedstawień św. Jana Pawła II: witraż z lewej strony nawy, na ścianie zachodniej prezbiterium – obraz, a na balustradzie chóru muzycznego - drewniana płaskorzeźba wykonana przez inż. Bolesława Kowalewskiego w 2. poł. XX w.; w zakrystii – obraz i kilim oraz w kaplicy Matki Bożej – przeszklony wizerunek zdjęciowy. W nawie ponadto znajdują się witraże św. Faustyny i bł. Michała Sopoćko oraz Sługi Bożego Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

W dniu 14 maja 2016 r. odbyło się uroczyste wprowadzenie relikwii krwi św. Jana Pawła II do kaplicy Jego imienia, która znajduje się obok zachodniej części prezbiterium. Uroczystego tej przewodniczył abp Wacław Depo. W homilii, wygłoszonej dla licznie zgromadzonych wiernych oraz przedstawicieli władz miasta i powiatu, metropolita częstochowski nawiązał do roli, którą w historii Kościoła i świata odegrał Jan Paweł II. W kaplicy tej został umieszczony także duży portret naszego Wielkiego Rodaka – autorstwa malarza Piotra Barońskiego. W kaplicy tej, od drugiej połowy maja 2016 r., odbywa się ponadto stała adoracja Najświętszego Sakramentu.

Odpust: uroczystość Najświętszego Serca Jezusa.

Adres parafii: Radomsko, ul. Ks. Karola Kościowa 2.

10. Parafia NMP Królowej Polski

Parafia NMP Królowej Polski została erygowana przez bpa Stefana Barełę 1 lipca 1982 r., który wyłączył jej teren (głównie Osiedle Tysiąclecia) z parafii św. Lamberta i św. Marii Magdaleny. Tytuł Matki Bożej, jako królowej narodu polskiego związany jest z polską pobożnością i upatrywaniem w Maryi Opiekunki naszej ojczyzny – szczególnie w trudnych jej okresach dziejowych: obrony Jasnej Góry przed profanacją i zwycięstwa nad Szwedami oraz odparciem inwazji sowieckiej w 1920 roku. Królewskość Maryi to macierzyńska troska o dzieci Boże, które wysłuchuje i wspomaga, i za którymi wstawia się do Syna – Króla Wszechświata – aby osiągnęły Królestwo Boże. Jej święto zaczęto obchodzić w archikatedrze lwowskiej na podstawie dekretu papieża Piusa X z 1909 roku – w 1. niedzielę maja na pamiątkę ślubów Jana Kazimierza; święto to w roku 1969 otrzymało rangę uroczystości kościelnej. Pierwszy proboszcz – ks.

Józef Olek – postawił na placu kościelnym tymczasową kaplicę mszalną i plebanię z częścią katechetyczną. Kamień węgielny pod budowę oryginalnej bryły kościoła, wg projektu inż. dr. arch. Zbigniewa Białkiewicza – wmurował bp Stanisław Nowak 1.X.1989 r. Po wybudowaniu murów w 1992 r. budowa została wstrzymana prawie na cztery lata – z powodu braku funduszy. Mając na uwadze dalszą kontynuację budowy, zaangażowana grupa parafian – wolontariuszy starała się wesprzeć proboszcza i zbierała ofiary. Kolejny proboszcz ks. kan. Roman Szecówka – zintegrował wiernych i zdynamizował prace budowlane, dokończając budowę i wyposażając nową świątynię. W dniu 4.X.2008 r. Metropolita Częstochowski – abp dr Stanisław Nowak – dokonał konsekracji kościoła. Niewątpliwą zasługą byłego proboszcza – ks. dziekana Szecówki – jest także i to, że parafia została ubogacona wokół kościoła obiektami małej architektury sakralnej: figurami NMP z Lourdes, Fatimy i La Salette. Ponadto przed plebanią postawiona została figura św. Michała Archanioła, a przed wejściem do kościoła – pomnik św. Jana Pawła II. W roku 2013 została oddana do użytku wiernych Kaplica Adoracji Najś. Sakramentu im. św. Jana Pawła II.

W skład parafii wchodzi następujące obiekty sakralne, w których czczone są relikwie świętych oraz eksponowane wizerunki świętych i błogosławionych:

10. a - kościół pw. NMP Królowej Polski – zbudowany został w latach 1986-2002; mury, tynkowane, orientowany z dwoma kaplicami; przy prezbiterium zamieszczona została płaskorzeźba Świętej Rodziny z postacią Św. Józefa; w kaplicy Miłosierdzia Bożego (w części południowej kościoła) umieszczone zostały obrazy i relikwie św. Faustyny i św. Jana Pawła II; w kaplicy Adoracji Najśw. Sakramentu (w dolnej części kościoła) umieszczony został kolejny współczesny obraz św. Jana Pawła II.

W dolnej części kościoła - utworzona została Sala Pamięci św. Jana Pawła II – bogata w eksponaty związane z pontyfikatem świętego Papieża, a także relikwie II stopnia;

oprócz książek z prywatnej biblioteki watykańskiej, monet i medali wręczanym koronowanym głowom i szefom państw – znajdują się relikwie II stopnia świętego Papieża: ornat, skarpety z herbami papieskimi, różaniec i biała chusteczka używana przez Ojca Św. Jana Pawła II. Część tych darów ofiarował dla parafii kardynał Stanisław Dziwisz.

10. fg1 – figura św. Michała Archanioła osadzona na wysokim cokole z kamienia łamanego – postawiona przy plebani;

10. fg2 – figura Matki Bożej z objawień w Lourdes - z figurką Bernadetty Soubirous – przyszłej świętej – postawiona obok kościoła;

10. fg3 – figura Matki Bożej z objawień w Fatimie – z figurkami dzieci: Hiacynty i Franciszka – przyszłych świętych – postawiona obok kościoła;

10. fg4 – Figura – pomnik św. Jana Pawła II z 2008 roku – przy fasadzie frontowej kościoła z napisem na tablicy: „Jan Paweł II / Papież – Polak / Honorowy Obywatel / Miasta Radomska / W darze wdzięczności / Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II / Parafia Najświętszej Maryi Panny / Królowej Polski. / Pomnik poświęcił / Jego Eminencja Ksiądz Kardynał / Doktor Stanisław Dziwisz / w dniu 9.09.2008 r.”.

Należy też wspomnieć, że pastoralnej opiece parafii podlega znajdujące się na jej terenie Publiczne Gimnazjum Nr 1 im. św. Jana Pawła II. Na głównym hollu szkoły umieszczona została tablica z wizerunkiem św. Jana Pawła II w stroju papieskim i napisem: „Nie lękajcie się / wejść na drogę waszego powołania, nie lękajcie się szukać prawdy / o sobie i otaczającym was świecie” / Jan Paweł II / SWOJEMU PATRONOWI W DARZE / SPOŁECZNOŚĆ PUBLICZNEGO GIMNAZJUM Nr 1 / RADOMSKO 4.XI.2002 r.”

Adoracja Najśw. Sakramentu w kaplicy: 1.Niedziele i święta: 13.00 – 15.00, 2.Dni powszednie: 8.00 – 17.30. **Odpuść:** NMP Królowej Polski – 3 Maja.

Adres: Radomsko, ul. Piastowska 45;

11. Parafia NMP Matki Kościoła

Parafia NMP Matki Kościoła obejmuje w Radomsku dzielnicę Bartodzieje; erygowana została 16 marca 1981 przez bpa Stefana Barełę, który wyłączył jej teren z parafii św. Lamberta. Pierwszym proboszczem i budowniczym kościoła parafialnego został ks. Bronisław Preder, który po latach budowy tego kościoła (1982-85) przekazał go w stanie surowym swemu następcy – ks. Alojzemu Zatonowi.

W skład parafii wchodzi następujące obiekty sakralne, w których eksponowane są wizerunki świętych i błogosławionych:

11.a - kościół par. pw. NMP Matki Kościoła – zbudowany został w latach 1981-2000 według projektu mgr. inż. arch. Aleksandra Mielniczaka - staraniem księży: Bronisława Predera, Alojzego Zatonia i Romana Perczaka; jest to obiekt ceglany, jednonawowy, z ażurową wieżą żelbetową od wschodniej fasady. W dniu 16 czerwca 2000 r. został uroczystie poświęcony przez abpa Stanisława Nowaka. Przez kolejnych proboszczów - księży Jana Nowickiego i Stanisława Wolnego został doposażony i ozdobiony ikonografią.

W prezbiterium – wokół ołtarza głównego - znajdują się malowidła ścienne następujących świętych postaci Kościoła, opatrzonych imionami: 1. św. Andrzeja Boboli, 2. bł. Anieli Salawy, 3. św. Faustyny Kowalskiej, 4. s. B. Franciszka Blachnickiego, 5. św. Jadwigi Królowej, 6. św. Jana XXIII, 7. św. Jana Pawła II, 8. bł. Jerzego Popiełuszki, 9. bł. Kanuty Józefy Chrobot, 10. bł. Ludwika Gietyngiera, 11. bł. Maksymiliana Binkiewicza, 12. św. Maksymiliana M. Kolbego, 13. bł. Marianny Biernackiej, 14. św. Ojca Pio, 15. św. Rafała Kalinowskiego, 16. św. Stanisława BM, 17. św. Stanisława Kostki, 18. s. B. Stefana kard. Wyszyńskiego, 19. św. Teresy Benedykty (Edyty Stein), 20. św. Teresy z Kalkuty, 21. św. Urszuli Ledóchowskiej.

Ponadto w kościele znajduje się przeszklony obraz św. Józefa i wizerunek św. Jana Pawła II, a w mensie ołtarzowej wmurowane zostały relikwie św. Jozafata Kuncewicza. Przedstawienie ikonograficzne tyłu świętych postaci w jednym kościele jest największe w całym regionie radomszczańskim.

11.fg – figura św. Jana Pawła II postawiona została przed kościołem w roku 2006 z fundacji rodziny Maszczyków; posiada ona na cokole inskrypcję papieską: „Szukałem Was... / przyszlście do Mnie” i motywy narodowe: flagę biało-czerwoną oraz Godło Polski;

11.kap.1- kapliczka murowana, słupowa, przydomowa na ul. Narutowicza; w jej przeszklonej wnęce od południa umieszczona została figurka św. Antoniego Padewskiego;

11.kap.2 – kapliczka słupowa drewniana postawiona przy ul. św. Maksymiliana M. Kolbego na posesji Barbary Wojnowskiej; na jej korpusie przymocowany został medalion z wizerunkiem św. Jana Pawła II.

Odpuśt: NMP Matki Kościoła – poniedziałek po Zesłaniu Ducha Świętego. **Adres:** Radomsko, ul. Narutowicza 155;

12. Parafia Św. Rocha

Parafia pw. św. Rocha obejmuje zachodnią część miasta Radomska (dzielnica Stobiecko Miejskie) i wieś Ładzice. Ekspozyturę ustanowił bp Teodor Kubina 4 czerwca 1936, a parafię – 18 maja 1937. W skład parafii wchodzi następujące obiekty sakralne, w których przedstawiane są w ikonografii postaci świętych i błogosławionych:

12. a - kościół pw. św. Rocha z początku XVI w. – drewniany, konstrukcji zrębowej, orientowany, z wieżyczką pośrodku dwuspadowego dachu; jednonawowy, orientowany, z wąszym prezbiterium zamkniętym wielobocznie, kruchtą od zachodu i zakrystią od północy – dobudowaną w roku 1936. Kościół był wielokrotnie restaurowany, m.in. w latach 1951-52 oraz w latach 2010-11 – staraniem ks. proboszcza Stanisława Kotyla; był kościołem parafialnym

przez ponad 60 lat - do czasu wybudowania w pobliżu nowego, murowanego; obok kościoła postawiona została drewniana dzwonnica 4-boczna z XVIII w.

Przy ołtarzu głównym zawieszono gotycko-renesansowy tryptyk z 1519 obrazujący Świętą Rodzinę, sceny Męki Pańskiej oraz na wewnętrznych skrzydłach - grupę świętych Kościoła: św. Jana Jałmużnika, św. Marii Egipcjanke, św. Wita i Św. Zofię z Córkami. Córki św. Zofii: Fides (Wiara), Spes (Nadzieja) i Caritas (Miłość) posiadają rozpoznawalne atrybuty męczeństwa - korony, miecz i rozpaloną kratę. W trakcie renowacji tryptyku w latach 1951-52 – zdjęto z niego przemalowania z roku 1615.

Na podstawie ołtarza głównego umieszczony został obraz św. Rocha z końca XVIII w. i dwie figury śś. Ewangelistów: Jana i Mateusza oraz figura św. Piotra Ap.

Na ścianach zabytkowego kościoła zawieszono zostały obrazy świętych postaci. Najstarszy obraz - Chrztu Chrystusa, z postacią św. Jana Chrzciciela, pochodzi z 1.pół.XVII wieku. Obrazy z około XIX wieku to: śś. Rozalia i Sebastian, św. Antoni z Padwy, św. Izydor, św. Barbara oraz Matka Boża ze św. Dominikiem i św. Katarzyną ze Sieny; na obrazie widoczny jest pies trzymający w pysku płonąca pochodnię. Jest to jeden z atrybutów św. Dominika, gdzie pies jest symbolem wierności, a pochodnia – światłem gorliwości i wiary. Na obrazie św. Franciszka z Asyżu z roku 1928 – święty podtrzymuje zstępującego z krzyża Chrystusa. Natomiast na balustradzie chóru muzycznego umieszczone zostały trzy współczesne obrazy: św. Jana Pawła II, bł. Jerzego Popiełuszki i Sługi Bożego Stefana Kardynała Wyszyńskiego. Z prawej strony nawy umieszczona została figurka św. Antoniego z Padwy.

12. b - kościół par. pw. św. Joachima i Anny – zbudowany w latach 1994-2000 staraniem ks. Zenobiusza Łabusia; poświęcony 26 lipca 2000; kościół murowany z cegły, jednonawowy, z ołtarzem głównym od północy, na którym znajduje się współczesny obraz ze świętym Joachimem i Anną oraz drewniane figury św. Pawła i św. Piotra.

Ponadto w kościele od strony zachodniej znajdują się witraże, na których przedstawiono postacie świętych: Piotra i Pawła. W nawie głównej umieszczono współczesny obraz św. Rocha i figurkę św. Antoniego Padewskiego;

12. kp – kaplica filialna pw. św. Izydora w Ładzicach; murowana z cegły, jednonawowa. Wybudowana została staraniem ówczesnego proboszcza ks. Zenobiusza Łabusia w roku 2001. W ołtarzu kaplicy umieszczony został obraz św. Izydora. **Odpust** : św. Izydora – II niedziela maja;

12. kap.1 – kapliczka przy ul. Brzeźnickiej 205; przydomowa, murowana, domkowa - z około 1.pół. XX w.; w jej wnętrzu umieszczona została figura św. Jana Nepomucena

12. kap.2- kapliczka w okolicach ul. Jana III Sobieskiego, w polach, z około 1.pół. XX w. - murowana, słupowa z trzema wnękami; w jednej z nich, od południa, umieszczono wizerunek św. Jana Pawła II;

12. kap.3 – kapliczka przy ul. św. Rocha (nad stawem) – z roku 1946; murowana, słupowa z trzema wnękami; w jednej z nich, od południa, umieszczony został wizerunek św. Jana Pawła II i dwie figurki św. Antoniego Padewskiego;

12. kap.4 – kapliczka szafkowa przy ul. Jana III Sobieskiego, przytwierdzona do ogrodzenia Zespołu Szkolno Gimnazjalnego Nr 6 – w miejsce zniszczonej kapliczki; drewniana, z figurką św. Judy Tadeusza; wykonana w roku 2007 przez Stefana Gabarę.

Odpust: 1. Św. Rocha – 16 sierpnia, 2. śś. Joachima i Anny – 26 lipca.

Adres parafii: Radomsko, ul. Św. Rocha 234;

Bibliografia

- Archidiecezja Częstochowska. Katalog 1993*, red. ks. Józef Mielczarek i ks. Marian Mikołajczyk, Kuria Metropolitalna w Częstochowie.
- Archidiecezja Częstochowska. Katalog 2005*, red. ks. Józef Mielczarek i ks. Marian Mikołajczyk, Częstochowskie Wydawnictwo Archidiecezjalne REGINA POLONIAE, Częstochowa 2006.
- Barcik Symeon Józef, OFMConv, *Sanktuarium Matki Bożej w kościele franciszkanów w Radomsku. Przewodnik*, Klasztor OO. Franciszkanów w Radomsku, Radomsko 1997.
- Bukowski Kazimierz, ks., *Słownik polskich świętych. Święci, błogosławieni, 90 kandydatów na ołtarze*, Oficyna Wydawnicza „IMPULS”, Kraków 1995.
- Dąbrowska Jolanta, *Pomnik św. Jadwigi*, [w:] *Niedziela* nr 45 z 2008.
- Encyklopedia Katolicka*, t. 1-20, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 1985-2014.
- Esper Joseph M., *Święci na każdy problem*, Wydawnictwo AA s.c., Kraków 2012.
- Estreicher Karol, *Historia sztuki w zarysie*, PWN, Warszawa-Kraków 1988.
- Gorys Erhard, *Leksykon Świętych*, Klub dla Ciebie, Warszawa 2007.
- Gorzandt Antoni, ks., *Mój święty patron*, Wyd. Archidiecezji Lubelskiej GAUDIUM, Lublin 2003.
- Hallam Elizabeth, *Patroni spraw trudnych, radosnych i zwyczajnych*, Klub dla Ciebie, Warszawa 2005.
- Hoever Hugo SOCist, o., *Żywoty świętych Pańskich na każdy dzień*, Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne, Olsztyn 1999.
- Hube Romuald, *Kościół parafialny Stary i Nowy w Radomsku*, Warszawa 1876, Reprint: Fundacja Inicjatyw Kulturalnych, Radomsko 1993.
- Informacje o kościołach*, [w:] *Kościół częstochowski*, red. Banaszkiewicz Maria, Biblioteka „Niedzieli”, Częstochowa 2000.
- Janicka – Krzywdy Urszula, *Patron – Atrybut – Symbol*, Pallottinum, Poznań 1993.
- Kapliczki Radomska i okolic*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* od nr 15 z 1994 do nr 24 z 2001.
- Kapuściński Jacek, *Radomsko*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, Tom XVI, TN KUL, Lublin 2012.
- Katalog zabytków sztuki w Polsce*, Tom II – Województwo łódzkie, Pod redakcją Jerzego Z. Łozińskiego, Zeszyt 8 – Powiat radomszczański, Państwowy Instytut Sztuki 1953.
- Koch Wilfried., *Style w architekturze. Arcydzieła budownictwa europejskiego od antyku po czasy współczesne*, Media sp. z o.o., Warszawa 2005.
- Kościół p.w. Św. Lamberta BM. Sanktuarium Roku Wiary*, Parafia Św. Lamberta w Radomsku 2013.
- Lanzi Fernando i Gioia, *Jak rozpoznać świętych i patronów w sztuce i wyobrażeniach ludowych*, Wydawnictwo JEDNOŚĆ, Kielce 2004.
- Kotas Margita, *Tu łaska Boża leje się z nieba*, [w:] *Niedziela* nr 29 z 2011.
- Kozłowska Agnieszka, *Relikwie Bł. Jana Pawła II w Radomsku*, [w:] *Niedziela* nr 49 z 2011.
- Marecki Józef, Rotter Lucyna, *Jak czytać wizerunki świętych. Leksykon atrybutów i symboli hagiograficznych*, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych, UNIVERSITAS, Kraków 2009.
- Martyrologium czyli wspomnienie świętych przypadające na poszczególne dni roku*, red. ks. Henryk Fros SJ, Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa 1984.
- Miejsca święte Rzeczypospolitej. Leksykon*, red. Antoni Jackowski, Wydawnictwo Znak, Kraków 1998.
- Misiurek Jerzy, ks., *Polscy święci i błogosławieni. Życie – Duchowość – Przesłanie*, Edycja Świętego Pawła 2010, Częstochowa.
- Molka Jacek, ks., *Kościół przyjazny wiernym*, [w:] *Niedziela* nr 13 z 2013.
- Molka Jacek, ks., *Serce Radomska*, [w:] *Niedziela* nr 52/53 z 2012.
- Nitecki Jan, *Atrybuty świętych w kościołach Radomska*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 13 z 2015.
- Nitecki Jan, *Ikonografia w kościele Franciszkanów*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 7 z 2015.
- Nitecki Jan, *Ikonografia w kolegiacie*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 9 z 2015.
- Nitecki Jan, *Ikonografia w kościele św. Rocha*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 10 z 2015.
- Nitecki Jan, *Ikonografia w kościele pw. św. Marii Magdaleny*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 11 z 2015.
- Nitecki Jan, *Ikonografia w kościele NMP Matki Kościoła*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 12 z 2015.
- Nitecki Jan, *Ikonografia w kościele Najśw. Serca Pana Jezusa*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 14 z 2015.
- Nitecki Jan, *Ikonografia w kościele pw. św. Jadwigi Królowej*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 18 z 2015.
- Nitecki Jan, *Ikonografia w kościele św. M.M. Kolbego*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 17 z 2015.
- Nitecki Jan, *Ikonografia w kościele św. Józefa Oblubieńca*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 16 z 2015.
- Nitecki Jan, *Ikonografia w kościele Miłosierdzia Bożego*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 15 z 2015.
- Nitecki Jan, *Kaplice cmentarne*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 43 z 2010.
- Nitecki Jan, *Kapliczki Radomska i okolic*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* od nr 9 z 2007 do nr 1 z 2014.
- Nitecki Jan, *Kościół Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 25 z 2015.
- Nitecki Jan, *Kultura w parafii*, [w:] *Niedziela. Dodatek Diecezjalny* nr 6 z 1992.

- Nitecki Jan, *Ku zbawieniu. Myśli świętych i błogosławionych*, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 2002.
- Nitecki Jan, *Obiekty sakralne parafii Św. Jana Chrzciciela*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 25 z 2009.
- Nitecki Jan, *Obiekty sakralne w parafii Św. Rocha*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 45 z 2009.
- Nitecki Jan, *Obiekty sakralne w parafii Bł. Michała Kozala*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 51 z 2010.
- Nitecki Jan, *Obiekty sakralne w parafii Miłosierdzia Bożego*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 7 z 2010.
- Nitecki Jan, *Obiekty sakralne w parafii NMP Matki Kościoła*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 9 z 2019.
- Nitecki Jan, *Obiekty sakralne w parafii Św. Maksymiliana Marii Kolbego*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 16 z 2010.
- Nitecki Jan, *Obiekty sakralne w parafii NMP Królowej Polski*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 18 z 2010.
- Nitecki Jan, *Obiekty sakralne w parafii Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 26 z 2010.
- Nitecki Jan, *Obiekty sakralne w parafii Św. Lamberta*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 35 z 2010.
- Nitecki Jan, *Obiekty sakralne w parafii Św. Marii Magdaleny*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 51 z 2010.
- Nitecki Jan, *Obiekty sakralne w parafii Św. Jadwigi Królowej*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 17 z 2011.
- Nitecki Jan, *Obiekty sakralne w parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 23 z 2013.
- Nitecki Jan, *Obiekty Sakralne Radomska i Powiatu Radomszczańskiego (kościół, kaplice, kapliczki domkowe)*, Fundacja Inicjatyw Kulturalnych w Radomsku, Radomsko 2011.
- Nitecki Jan, *Pomniki i figury bł. Jana Pawła II w Regionie Radomszczańskim*, [w:] *Niedziela Częstochowska* nr 10 (1085) z 9 marca 2014.
- Nitecki Jan, *Proboszcz z Kowalowca*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 8 z 1992.
- Nitecki Jan, *Radomsko - kościół św. Jana Chrzciciela*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 21 z 2015.
- Nitecki Jan, *Radomsko - kościół św. Joachima i Anny*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 28 z 2015.
- Nitecki Jan, *Radomsko - kościół NMP Królowej Polski*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 23 z 2015.
- Nitecki Jan, *Relikwiarze w kościołach Radomska*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 8 z 2015.
- Nowak Tomasz Andrzej, *Najstarsze dzieje kościoła pod wezwaniem Św. Marii Magdaleny w Radomsku*, [w:] *Zeszyty radomszczańskie*, Tom II z 2008.
- Omilanowska Małgorzata, *Polska. Świątynie, klasztory i domy modlitwy*, Sport i Turystyka – MUZA SA, Warszawa 2008.
- Ożóg Krzysztof, *Wpływ św. Jadwigi Królowej na chrześcijaństwo w Polsce*, [w:] *Zeszyty Radomszczańskie*, Tom III 2009.
- Przewoźnik Anna, *Z ubogiej szopki do godnej Boga świątyni. Po konsekracji kościoła Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Radomsku*, [w:] *Niedziela* nr 5 z 2009.
- Radomsko. Informator*, red. Androna Senska, Wydawnictwo „Journal”, Bydgoszcz 1995.
- Rahner Karl, Vorgrimler Herbert, *Mały Słownik Teologiczny*, IW PAX, Warszawa 1987.
- Ruszczyk Grażyna, *Architektura drewniana w Polsce*, Sport i Turystyka – MUZA SA, Warszawa 2009.
- Sankowski Stanisław, *Z dziejów miasta Radomska (do 1939)*, Radomsko 1995.
- Santambrogio Giovanni, *Święci. Najpiękniejsze wizerunki w sztuce*, Wydawnictwo JEDNOŚĆ, Kielce 2012.
- Schauber Vera, Schindler Hanns, *Ilustrowany leksykon Świętych*, Wydawnictwo JEDNOŚĆ, Kielce 2002.
- Schauber Vera, Schindler Hanns, *Święci na każdy dzień. Patroni naszych imion*, Świat Książki, Warszawa 2000.
- Seibert Jutta, *Leksykon sztuki chrześcijańskiej*, Wydawnictwo JEDNOŚĆ, Kielce 2007.
- Seweryn Tadeusz, *Kapliczki i krzyże przydrożne w Polsce*, IW PAX, Warszawa 1958.
- Szczepanowicz Barbara, *Zwierzęta i rośliny w życiu świętych oraz jako ich atrybuty*, Wyd. Księży Sercanów, Kraków 2007.
- Święci na każdy dzień*, Wydawnictwo JEDNOŚĆ, Kielce 2011.
- Turowski Gabriel, *Ilustrowany leksykon polskich świętych, błogosławionych i sług Bożych*, Biały Kruk Sp. z o. o., Kraków 2011.
- www.adiec.czes.niedziela.pl/parafie/
- www.kapliczki.com.pl
- Zajączkowski Stanisław M., *Sieć parafialna na terenie przedrozbiorowego powiatu radomszczańskiego w początkach XVI w.*, [w:] *Zeszyty Radomszczańskie*, Tom III 2009.
- Zaleski Witold SDB, ks., *Święci na każdy dzień*, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 1989.
- Zin Wiktor, *Opowieści o kapliczkach polskich*, Wydawnictwo „WZ-FILM”, Kraków 2004.
- Związek Jan, ks., *Radomsko ośrodkiem życia religijnego*, [w:] *Zeszyty Radomszczańskie*, tom I (2007).
- Żyła Emil, *Jubileusz Kościółka*, [w:] *Gazeta Radomszczańska* nr 29 z 1994.

INDEKS ŚWIĘTYCH I BŁOGOSŁAWIONYCH (w parafiach Radomska)

Św. Agnieszka (II w. – ok. 305), rzymska dziewica, męczennica za wiarę; przedstawiana jako młoda dziewczyna w rzymskiej tunice, z rozpuszczonymi włosami, z atrybutami: baranka, lilii, płonącego stosu, księgi lub zwoju; wsp. liturgiczne – 21 stycznia (**3.a** – obr.).

Św. Albert (Adam Chmielowski), (Brat Albert), (1845-1916), powstaniec, założyciel zgromadzeń zakonnych albertynów (1888) i współzałożyciel albertynek (1891); oddany sprawie najuboższych; beat. w 22.VI.1983 r. w Krakowie, a kan. w 1989 r. w Rzymie przez Jana Pawła II; święto patronalne – 17 czerwca. Przedstawiany najczęściej w habicie albertyńskim z chlebem w ręku lub z obrazem *Ecce Homo* (**3.b**-obr; **7.a**- obr.; **11.a** - m. ś.).

Św. Andrzej Bobola (1591-1657), męczennik, jezuita, patron Polski i Warszawy; dążący do pojednania prawosławnych z Kościołem rzymsko – katolickim; zamordowany przez kozaków w Janowie Poleskim; kan. w Rzymie 17.IV.1938 r. przez Piusa XI. Święto patronalne – 16 maja. Przedstawiany w stroju zakonnym z krzyżem w ręku; jako pielgrzym – z laską lub w scenie męczeństwa – jako osaczonego przez kozaków z szablami (**11.a** – m.ś.).

Bł. Aniela Salawa (1881-1922), tercjarka franciszkańska; oddana modlitwie i chorym, beat. przez Jana Pawła II w 1991 roku. Przedstawiana najczęściej w stroju ubogiej kobiety z różańcem w dłoniach lub książeczką do nabożeństwa (**3.b** – rel. ; **11.a** – m.ś.).

Św. Anna, matka Maryi (NMP) i żona Joachima; według tradycji pochodziła z Betlejem. Przedstawiana z księgą, jako nauczająca Maryję lub jako Anna Samotrzecia – z Maryją i Jezusem. Wsp. liturg. - 26 lipca, (**3.a** – obr.; **12.b** – obr.).

Św. Antoni Padewski (z Padwy), (1195-1231), Doktor Kościoła, franciszkański kaznodzieja, teolog, mistyk, patron ubogich; kan. w 1232 r. przez Grzegorza IX; jego grób w Padwie jest celem pielgrzymek. Przedstawiany najczęściej w habicie franciszkańskim z: Dzieciątkiem Jezus na ręku, lilią, chlebem (czasem podawanym ubogim), księgą (**2.a**- obr., **3.a** – obr., fg; **3.b** – rel., obr., fg; **3.kap.1** – fg; **3.kap.2** – fg; **5.a** - fg; **7.kap.1** – fg; **8.a** - fg; **9.fg**; **11.kap.1** – fg; **12.a** – obr., fg; **12.b** -fg).

Św. Augustyn (354-430), syn św. Moniki, biskup Hippony, teolog, pisarz, Doktor Kościoła; wsp. liturg. – 28 sierpnia. Przedstawiany najczęściej w stroju biskupa - z: księgą, zwojem lub sercem (płomienistym lub przeszytym strzałą) w ręku (**3.b** – fg).

Św. Barbara (III -IV w.), według tradycji męczennica, sprzyjająca chrześcijanom; złożyła śluby czystości, więziona przez ojca poganina w wieży, a następnie ścięta w Nikomedii w 306 roku; należy do grona świętych 14. Wspomożycieli. Patronka m.in. górników; wsp. liturg. – 4 grudnia. Przedstawiana najczęściej w bogatej sukni z epoki – z: mieczem, hostią trzymaną w ręku, wieżą lub palmą męczeństwa (**3.a** – fg; **12.a** – obr.).

Św. Bernadetta Soubirous (1844 -79), dziewica, mistyczka i wizjonerka z Lourdes, zakonniczka z Newers; miała objawienia Matki Bożej Niepokalanie Poczętej w grocie Massabielle; kan. w 1933 r.; wsp. liturg.- 16 kwietnia. Przedstawiana najczęściej w stroju wiejskiej dziewczyny - klęczącej w grocie przed objawiającą się jej postacią Matki Bożej; czasem jako szarytka z różańcem w ręku (**6.fg**; **10.fg**).

Św. Dominik (Guzman), (ok.1170 - 1221), wędrowny kaznodzieja, założyciel dominikanów; kanonizowany przez Grzegorza IX w 1234 r.; wsp. liturg. – 8 sierpnia. Przedstawiany najczęściej w habicie dominikańskim - z: księgą, lilią, gwiazdą, krzyżem, różańcem (niekiedy wręczanym przez Maryję (NMP)); czasem z psem trzymającym w pysku płonąca pochodnię – symbolami wierności i gorliwości w rozpowszechnianiu światła wiary (**3.a – obr.; 12.a – obr.**).

Św. Faustyna Kowalska (1905-1938), zakonnica, wizjonerka, mistyczka, apostołka kultu Miłosierdzia Bożego; kan. w 2000 r. przez Jana Pawła II; wsp. liturg. - 5. X. Przedstawiana w habicie zakonnym Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia, z księgą lub na tle obrazu Jezusa Miłosierdnego opatrzony napisem: „Jezu, ufam Tobie!” (**2.a – obr.; 4.a – m.ś., wit.; 7.a – obr., rel.; 8.a – obr.; 9.a – wit., 10.a – obr., rel.; 11.a – m.ś.**).

Św. Florian (2.poł. III w. – 304), rzymski dowódca, męczennik za wiarę, patron strażaków, jeden z 14. Wspomożycieli; święto patronalne - 4 maja. Przedstawiany najczęściej jako żołnierz rzymski polewający wodą makietę płonącego domu, z krzyżem lub kołem młyńskim (**3.a – obr.; 4.kap.1-obr.; 7.a – obr.; 9.fg**).

Śl. B. Franciszek Blachnicki (1921 – 1987), apostoł odnowy i nawrócenia człowieka, więziony w Auschwitz, kapłan, założyciel Ruchu „Światło – Życie; akta procesu kanonicznego przekazane zostały do Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych w Watykanie (**11.a – m.ś.**).

Św. Franciszek z Asyżu (ok.1181-1226), asceta, mistyk, stygmatyk, kaznodzieja, założyciel franciszkanów, III zakonu i współzałożyciel klarysek; kan. w 1228 r. przez Grzegorza IX; wsp. liturg. – 4.X. Przedstawiany najczęściej w habicie lub szacie pokutnej - ze stygmatami na dłoniach, z: krzyżem, księgą, czaszką, a niekiedy - jak podtrzymuje Chrystusa zstępującego z krzyża (**3.b – fg, rel.; 9.fg; 12.a – obr.**).

Św. Franciszek Marto (1908 – 1919), dostąpił w 1917 roku wizji Matki Bożej koło Fatimy w Portugalii – wraz ze św. Hiacyntą (siostrą) i Łucją (kuzynką); beat. przez Jana Pawła II w 2000 r. ; kanonizacja 13 maja 2017 w Fatimie przez papieża Franciszka. Przedstawiany w stroju wiejskiego chłopca - klęczącego przed objawiającą się Maryją (**10.fg3**).

Św. Grzegorz I Wielki (540 - 604), reformator liturgiczny, pisarz, papież (od 590 r.), Doktor Kościoła. Przedstawiany najczęściej w stroju papieskim - z krzyżem pontyfikalnym, z modelem świątyni lub klasztoru oraz z księgą lub zwojem; wsp. liturg. – 3.IX. (**3.b – fg**).

Sw. Hiacynta Marto (1910 – 1920), dostąpiła w 1917 roku wizji Matki Bożej koło Fatimy w Portugalii – wraz ze św. Franciszkiem i Łucją; beat. przez Jana Pawła II w 2000 r. ; kanonizacja 13 maja 2017 w Fatimie przez papieża Franciszka. Przedstawiana często jako dziewczynka klęcząca przed objawiającą się Maryją, jako pasterka z owieczkami, z różańcem (**10.fg3**).

Św. Izydor z Madrytu (Oracz), (1080-1130), urodził się w Madrycie, pracował na roli (patron rolników), oddany modlitwie różańcowej; kan. w 1622 r. przez Grzegorza V; wsp. liturg. – 4 kwietnia. Przedstawiany najczęściej w stroju rolnika - z atrybutami: krzyża, różańca, narzędzi rolniczych, a niekiedy - jak modli się pod krzyżem, a anioł orze ziemię wołami zaprzęgniętymi do pług (**12.a – obr., 12.kp – obr.**).

Św. Jadwiga Królowa (1374-1399), córka króla Ludwika Węgierskiego i Elżbiety; koronowana na króla Polski w 1384 r.; od 1386 r. – żona Władysława Jagiełły; prowadząc głębokie

życie religijne - oddawała się dziełom miłosierdzia; kan. przez Jana Pawła II w 1997 r. Przedstawiana najczęściej w stroju królewskim z berłem i koroną, z motywem lilii andegaweńskich, czasem jak klęczący przed wawelskim Czarnym Krucyfikssem; wsp. liturg. – 17 lipca (**1.a – rel.**, obr.; **4.a – wit.**; **11.a – m.ś.**).

Św. Jakub Większy (Starszy) Ap. (? –44), uczeń Jezusa, syn Zebedeusza i Marii Salome - brat św. Jana, męczennik – ścięty na rozkaz Heroda Agrypy w Jerozolimie 44 r.; wsp. liturg. – 25 lipca. Przedstawiany jako pielgrzym z: muszlą na kapeluszu, kijem pielgrzyma, torbą podróżną, bukłakiem. Jego grób znajduje się w Santiago de Compostela (**4.kap.1 – obr.**).

Bl. Jakub Strepa (Strzemię), (1340-1409), arcybiskup halicki, gwardian lwowskiego klasztoru franciszkanów, misjonarz Kresów Wschodnich; szerzył kult eucharystyczny i maryjny; jego kult został zatwierdzony w 1790 r. przez Piusa VI. Wsp. liturg. – 21 października. Przedstawiany w habicie franciszkańskim lub w stroju arcybiskupa, z wizją Matki Bożej trzymającej Dziecię Jezus (**3.b – rel.**).

św. Jan XXIII (1881 -1963), właściwie Angelo Giuseppe Roncalli, urodzony jako czwarte dziecko z 13. - w Sotto il Monte – wiosce położonej u podnóża Alp Bergamskich. Po śmierci Piusa XII, który w 1953 r. uczynił go kardynałem – zostaje wybrany papieżem - w dniu 28.X.1958 r.; autor ośmiu encyklik, który zwołał Watykański Sobór Ekumeniczny II, nazywany „papieżem dobroci”; beat. w roku 2000 przez Jana Pawła II, z którym razem został kanonizowany - 27 kwietnia 2014 r. w Rzymie. Wsp. liturg. – (**11.a – m.ś.**).

Św. Jan Chrzciciel – urodził się około pół roku przed Jezusem; pustelnik, męczennik, asceta i prorok, który ludzi nawracał i chrzczył wodą; przygotowywał lud na przyjście Jezusa - dając o nim świadectwo. Na rozkaz króla Heroda Antypasa został ścięty około 32 roku. Wsp. liturg. – 24 czerwca (narodziny) i 29 sierpnia (męczeństwo). Przedstawiany jako młody mężczyzna odziany w skórę z laską, niekiedy jak chrzci Chrystusa – z atrybutami: baranka, księgi, głowy na misie, kielicha (**1.a-wit.**; **2.a- obr.**, **2.kap.-fg**; **3.a-fg, obr.**; **12.a-obr.**).

Św. Jan Ewangelista (Apostol), uczeń Jezusa, autor *Ewangelii*, *3 Listów* i *Apokalipsy*. Zmarł śmiercią naturalną w Efezie około roku 100. Wsp. liturg. – 27 grudnia. Przedstawiany najczęściej jako młody mężczyzna w tunice i płaszczu z księgą lub zwojem, z kielichem (z hostią lub wężem) oraz z orłem – symbolizującym wzniesienie duchowe lub Wniebowstąpienie (**1.a-wit.**; **3.b-fg**; **4.a-fg**; **7.a-fg**; **12.a-fg**).

Św. Jan Jaluźnik (550 – 619), pochodził z Cypru; po śmierci żony rozdał ubogim swój majątek i zaczął żyć ascetycznie; około 610 roku został wybrany na patriarchę Aleksandrii. Wsp. liturg. – 11 listopada. Przedstawiany w szatach patriarchy lub w stroju pustelnika – z: laską, księgą lub sakwą (**12.a-obr.**).

Św. Jan Nepomucen (1348 – 1393), duszpasterz, kanonik regularny od św. Augustyna; zmarł śmiercią męczeńską w Pradze – utopiony w Wełtawie z polecenia króla; patron Czech, żeglarzy, księży, dobrej spowiedzi; opiekun mostów – wzywany w przypadku powodzi; w 1721 r. został beat., a w 1729 – kanonizowany. Wsp. liturg. – 20 marca. Przedstawiany w sutannie i birecie, z krzyżem w ręce, z palmą męczeństwa; niekiedy z palcem na ustach – symbolem tajemnicy spowiedzi (**5.fg**; **5.kap. – fg**; **12.kap.1-fg**).

Św. Jan Paweł II (1920 – 2005), urodzony w Polsce – w Wadowicach – 18 maja 1920 r. jako Karol Wojtyła; ksiądz, biskup, kardynał – wierny sługa Ojczyzny i człowiek bezgranicznego zawierzenia Bogu i Matce Bożej (Totus Tuus); pierwszy polski Papież, którego pontyfikat trwał w okresie od 16.X.1978 do 2.IV.2005 r. Podczas swojego pontyfikatu odbył 104 podróże zagraniczne – odwiedzając 131 państw na wszystkich kontynentach; autor 14. encyklik, 15. adhortacji apostolskich, który proklamował 488. świętych i 1.345. błogosławionych. W maju 1981 roku stał się ofiarą zamachu dokonanego przez Turka Ali Agca – wydarzenie to wstrząsnęło światem, który z zapartym tchem śledził zmagania ciężko rannego papieża w walce ze śmiercią i cierpieniem; beatyfikowany został w maju 2011 roku przez Benedykta XII; kanonizowany 27. kwietnia 2014 r. w Rzymie przez papieża Franciszka; wsp. liturg. - 2 kwietnia. (**1.a-rel., wiz.; 1.fg; 2.a-obr.; 3.a-wiz.; 3.b-fg, wiz., rel.; 3.kp1-wiz., 3.kp4-wiz.; 3.kap.3-wiz.; 4.a-wiz., 4.fg1, 4.kap.1-wiz.; 5.a-wiz.(2); 6.a-wiz., 6.kap.1-wiz.; 7.a-obr.; 8.a-wiz.; 9.a-rel., wit., obr., wiz.(4), pł.; 10.a-rel., obr., wiz.; 10.fg; 11.a-mś., wiz.; 11.fg; 11.kap2-wiz.; 12.a-obr.; 12.kap.2-wiz.; 12.kap.3-wiz.**).

Bl. Jerzy Popiełuszko (1947 – 84), kapłan, męczennik za wiarę, duszpasterz społecznego ruchu „Solidarność”; zginął śmiercią męczeńską - na polecenie komunistycznych sił bezpieczeństwa -za głoszenie prawdy o Chrystusie i godności ludzkiej, za domaganie się respektowania praw człowieka; był torturowany, a następnie zrzucony z tamy pod Włocławkiem do Wisły. Beat. 6.VI.2010 r. przez Benedykta XVI. Wsp. liturg. – 19 października (**4.a-m.ś.; 9.a-wiz.; 11.a-m.ś.**).

Św. Joachim – pochodził z galilejskiego miasta Sefora koło Nazaretu; mąż św. Anny i ojciec Maryi (NMP); przedstawiany jako starszy brodaty mężczyzna, z atrybutami: księgi lub zwoju, kija pasterskiego, dwóch gołąbków w dłoni; wsp. liturg. – 26 lipca (razem ze św. Anną); (**12.b-obr.**).

Św. Joanna Beretta Molla (1922 - 62), włoska lekarka – pediatra o wielkiej etyce. Mottem jej misji lekarskiej były słowa: „Kto dotyka ciała pacjenta – dotyka ciała Chrystusa”; była matką, która będąc w czwartej ciąży zagrożonej nowotworem - oddała swoje życie za dziecko; z jej heroicznej ofiary narodziła się córka Joanna Emanuela; kan. przez Jana Pawła II; (**3ko – rel., wiz.**).

Św. Jozafat Kuncewicz (1580-1623), bazylianin, abp unicki, misjonarz, męczennik za wiarę – zamordowany przez prawosławnych mieszkańców Witebska; kanonizowany w 1867 r. przez Piusa IX; święto patronalne – 14.XI. Przedstawiany w stroju biskupa rytu wschodniego z atrybutami palmy męczeństwa i berdysza (topora). (**4.a – wit., rel.; 7.a – rel.; 11.a – rel.**).

Św. Józef Oblubieniec - pochodził z rodu Dawida - mąż Maryi (NMP) i przybrany ojciec Pana Jezusa; święto patronalne - 19 marca. Przedstawiany najczęściej jako brodaty, starszy mężczyzna - z Dzieciątkiem Jezus na ręku, z lilią w ręku; niekiedy jako stolarz z młodym Jezusem, w towarzystwie Maryi (**2.a- obr., 2.kap.-fg; 3.a-fg, obr.; 3.kp2-obr.; 3.kp3-obr.; 3.kap.1- fg; 4.kap.1-obr.; 5.a-obr; 6.a-obr.; 6.kap.-obr.; 9.a-obr.; 9.fg; 10.a-pł.; 11.a-obr.**).

Św. Józef Sebastian Pelczar (1842 – 1924), biskup przemyski, założyciel Zgromadzenia (1894 r.) Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego (sercanki); beat. w 1991 r. przez Jana Pawła II w Rzeszowie, a kan. w 2003 r. Wsp. liturg. – 19 stycznia. Przedstawiany w stroju biskupa - z otwartą księgą trzymaną w dłoni (**3.kp2-obr.(2)**).

Św. Juda Tadeusz (Apostoł), (I w.), apostoł, męczennik, autor *Listu* , który wszedł w skład *Pisma Świętego*. Wsp. liturg. – 28 października. Przedstawiany z: maczugą, krzyżem, księgą - jako mężczyzna podobny do Chrystusa – z medalionem, na którym widnieje wizerunek Jezusa Chrystusa – jego Mistrza (**4.fg; 4.kap.2-fg; 12.kap.2-fg**).

Bł. Kanuta od Pana Jezusa w Ogrójcu (Józefa Chrobot), (1896 – 1943), urodziła się w Raczynie (archidiecezja częstochowska), nazaretanka, męczennica, zamordowana przez gestapowców koło Nowogródka; beat. przez Jana Pawła II - 5 marca 2000 r. ze Stelłą Mordasiewicz i jej towarzyszkami – polskimi nazaretankami; ich wsp. liturg.- 12 stycznia (**11.a-m.ś.**).

Sw. Katarzyna ze Sieny (Sienieńska), (1347-1380), tercjarka dominikańska, mistyczka, stygmatyczka; patronka Europy (od 1999 r.); kan. w 1461 r. przez Piusa II; w roku 1970 ogłoszona Doktorem Kościoła. Wsp. liturg. – 29 kwietnia. Przedstawiana w habicie dominikanki z: księgą, lilią, różańcem, modelem kościoła; niekiedy ze św. Dominikiem u stóp Matki Bożej (**12.a-obr.**).

Św. Lambert (z Maastricht), (ok. poł. VII w – ok. 705), biskup Maastricht (Holandia), zamordowany przez przeciwników politycznych w swojej posiadłości koło Liege (Belgia); patron chirurgów, dentystów i rolników; wsp. lit. – 17 września. Przedstawiany w stroju biskupa ze strzałą lub lancą, z modelem kościoła, z krzyżem w ręku; na obrazie w kościele św. Lamberta przedstawiona została scena mordu biskupa (**3.a – obr.**).

Bł. Ludwik Gietyngier (1904 – 1941), kapłan z archidiecezji częstochowskiej, męczennik (zamęczony w Dachau); beat. przez Jana Pawła II – 13 czerwca 1999 r. – jako jeden ze 108. Męczenników Polskich – II wojny światowej; ich święto patronalne przypada na 12 czerwca (**11.a-mś.**).

Św. Łukasz Ewangelista – autor Ewangelii według św. Łukasza i Dziejów Apostolskich; według tradycji malarz i lekarz; towarzyszył św. Markowi i św. Pawłowi w podróżach misyjnych; m.in. patron malarzy, lekarzy artystów; zmarł w wieku 84 lat – około roku 100. Wsp. liturg. – 18 października. Przedstawiany w tunice z księgą lub zwojem, z piórem w ręku, z popiersiem wołu u stóp; czasem, jako portrecista malujący Matkę Bożą. Atrybutem świętego jest wół – symbolizujący ofiarę i kapłaństwo (**3.a-fg; 7.a-wit.**).

Bł. Maksymilian Binkiewicz (1908 - 1942), kapłan z archidiecezji częstochowskiej, zmarł w obozie koncentracyjnym w Dachau; beat. przez Jana Pawła II - 13 czerwca 1999 r. – jako jeden ze 108. Męczenników Polskich – II wojny światowej; wsp. liturg. –12.VI. (**11.a-m.ś.**).

Św. Maksymilian Maria Kolbe (1894-1941), męczennik, franciszkanin; założyciel klasztoru w Niepokalanowie i w Nagasaki; w 1941 r. w Auschwitz (numer obozowy: „16670”) oddaje swe życie za współwięźnia; beat. w 1971 r. przez Pawła VI, kanonizowany 10.X. 1982 r. przez Jana Pawła II. Wsp. liturg. – 14 sierpnia. Przedstawiany w habicie franciszkańskim lub w obozowym pasiaku, z różańcem lub krzyżem w ręku (**3.b-rel., obr.(3); 4.a-rel., m.ś.(2), obr.; 4.fg; 8.a-obr.; 9.a-obr.; 11.a-mś.**).

Św. Małgorzata Maria Alacoque (1647-1690), zakonnica (wizytka), mistyczka i wizjonerka, apostołka kultu Serca Jezusowego i komunii pierwszo piątkowych; kan. przez Benedykta XV w 1920 r.; wsp. liturg. -17 października. Przedstawiana w habicie wizytki z przebitym sercem na piersi lub trzymanym w dłoniach wizerunkiem Serca Jezusa (**3.a – obr.**).

Św. Marek Ewangelista – uczeń św. Piotra Ap. i towarzyszy św. Pawła – w jego podróżach misyjnych; autor jednej ewangelii z Nowego Testamentu; według tradycji był biskupem w egipskiej Aleksandrii, gdzie zginął śmiercią męczeńską. Wsp. liturg. – 25 kwietnia. Przedstawiany w długich szatach z epoki – z księgą lub zwojem, z piórem w ręku i z lwem (niekiedy uskrzydłym) u stóp (symbol potęgi i Zmartwychwstania), (3.b-fg; 7.a-wit.).

Św. Maria Egipcjanka, pochodziła z Egiptu, początkowo prowadziła rozpustne życie; w Jerozolimie, dokąd się udała – odmieniła swoje życie: w akcie pokuty została przez ponad 40 lat pustelnicą; zmarła około 420 roku; wsp. liturg. – 2 kwietnia. Przedstawiana jako pół naga kobieta okryta długimi włosami, z atrybutami: lwa, trzech chlebów, dzbanka (12.a-obr.).

Św. Maria Magdalena, według tradycji pochodziła z Magdali, wyznawczyni Jezusa, jawnogrzesznica, a po nawróceniu pokutnica i pustelnicza; Jezus uwolnił ją od złych duchów i jej pierwszej objawił się po Zmartwychwstaniu; patronka magdalenek (Zgromadzenia Sióstr św. Marii Magdaleny od Pokutnic i nawróconych kobiet). Wsp. liturg. – 22 lipca. Przedstawiana w wytwornej sukni lub jako pokutnica z rozpuszczonymi włosami, z: krzyżem, czaszką, dyscypliną, naczyniem na olej (balsaminką), koroną cierniową (3.kp1 – obr.; 3.kap.1 – fg; 5.a – obr.(2), m.ś. (3), pł.);

Bl. Marianna Biernacka (1888 – 1943), świecka męczennica, oddała swe życie za ciężarną synową – rozstrzelana przez hitlerowców w Naumowiczach koło Grodna; beat. przez Jana Pawła II - 13 czerwca 1999 r. – jako jedna ze 108. Męczenników Polskich – II wojny światowej; ich święto patronalne przypada 12 czerwca (11.a-mś.).

Św. Mateusz Ewangelista –pochodził z Kafarnaum - jeden z 12. Apostołów Jezusa; autor ewangelii z Nowego Testamentu ; według tradycji głosił chrześcijaństwo na terenie Etiopii i Persji, gdzie poniósł śmierć męczeńską. Wsp. liturg. – 21 września. Przedstawiany jako dojrzały mężczyzna w tunice i płaszczu - z księgą lub zwojem i piórem w ręku oraz z aniołem lub młodzieńcem u stóp; niekiedy z mieczem lub włócznią, lub jako celnik z sakiewką (3.b-fg; 7.a-wit.; 12.a-fg).

Św. Michał Archanioł – w tradycji chrześcijańskiej uważany za wodza zastępów anielskich, który stoczył zwycięską walkę z Lucyferem; nosi m.in. przydomki: Księcia Aniołów, Obrońcy Kościoła Chrystusowego; wsp. liturg. - 29 września. Przedstawiany jako anioł w zbroi rycerskiej - z mieczem, z tarczą, z kopią – jak walczy z Lucyferem w postaci ludzkiej lub smoka (10.fg).

Bl. Michał Kozal (1893 – 1943), biskup, męczennik obozów koncentracyjnych – zabity zastrzykami fenolu w Dachau; beat. 14 czerwca 1987 r. przez Jana Pawła II w Warszawie. Wsp. liturg. – 14 czerwca. Przedstawiany w stroju biskupa lub w pasiaku - z numerem obozowym: „24644” (6.a – wit., obr.).

Bl. Michał Sopoćko (1888 – 1975), kapłan, spowiednik św. Faustyny Kowalskiej, założyciel Zgromadzenia Sióstr Jezusa Miłosiernego; beatyfikowany 28 września 2008 r. (9.a –wit.).

Bl. Michał Tomaszek (1960 – 1991), franciszkański misjonarz, który poniósł męczeńską śmierć 9 sierpnia 1991 roku w Pariacoto w Peru; beatyfikowany 5 grudnia 2015 roku w Chimbote w Peru (3.b- rel., wiz.).

Św. Mikołaj (ok. 270 – ok. 345), biskup Miry (Azja Mniejsza), jako kapłan rozdał biednym majątek i zbudował klasztor; wrażliwy na ludzi ubogich – wspierał ich; wsp. liturg. – 6 grudnia. Przedstawiany w stroju biskupa obrządku wschodniego lub łacińskiego – z workiem prezentów, z trzema kulami złotymi na księdze lub z dziećmi w cebrzyku (**3.b** – obr.).

Św. Paweł Apostoł (z Tarsu, ok. 8 – 67), po nawróceniu - głosiciel Dobrej Nowiny i „Apostoł Narodów”, męczennik; autor 14 *Listów*, które stanowią komentarz Ewangelii; zginął święty w Rzymie; święto patronalne - 29 czerwca. Przedstawiany w płaszczu i tunice, z mieczem, z księgą lub zwojem w ręku (**3.a** –fg; **12.b** – fg, wit.).

Św. Pio z Pietrelciny (Ojciec, Francesco Forgione), (1887-1968), włoski kapłan, mistyk i stygmatyk; kan. w 2002 r. przez Jana Pawła II. Przedstawiany najczęściej jako zakonnik (kapucyn) ze stygmatami na dłoniach – niekiedy obwiniętych bandażami (**3.a** – rel., obr.; **3.kp1** – wiz.; **3.c**-fg, wiz.; **3.fg**; **7.a** –obr.; **11.a** – m.ś.)

Św. Piotr Apostoł (? – ok. 64), uczeń Jezusa, męczennik; autor dwóch *Listów*, zawartych w *Piśmie Św.*; misjonarz (min. w Antiochii i w Azji Mniejszej), pierwszy biskup Rzymu. Święto patronalne przypada na 29 czerwca. Przedstawiany najczęściej w todze i tunice – z kluczami w ręku, z księgą lub zwojem, niekiedy w stroju papieskim na tronie lub jako rybak bądź jako ukrzyżowany głową w dół; czasem z atrybutami: koguta, odwróconego krzyża, ryby lub skały; (**3.a** – fg; **5.a** – m.ś.; **12.b** – wit., fg).

Św. Rafał (Józef) Kalinowski, (1835-1907), wikariusz prowincjalny karmelitów bosych; przełożony klasztorów w Czernej i Wadowicach, zesłaniec na Syberię; beat. 22 czerwca 1983 r. na krakowskich Błoniach, kan. przez Jana Pawła II w 1991 r. w Rzymie. Patron Sybiraków - święto patronalne – 20 listopada. Przedstawiany w stroju zakonnym, ze szkaplerzem karmelitańskim, niekiedy pośród zesłańców (**11.a** – m.ś.).

Św. Roch (1295 – 1327), opiekun chorych – trędowatych i zadzumionych, swój majątek rozdał ubogim; zaliczany do grona 14. Wspomożycieli jako uzdrowiciel; wsp. liturg. – 16 sierpnia. Przedstawiany najczęściej w stroju pielgrzyma, z: kijem, kapeluszem, torbą oraz psem (trzymającym w pysku chleb), gdy pokazuje swoją dżumową ranę na odsłoniętym kolanie (**3.b** – obr.; **12.a** – obr.; **12.b** – obr.).

Św. Rozalia (? – ok. 1160), dziewica, początkowo opatka siostr bazylianek mieszkających w grocie na Monte Coschina koło Palermo na Sycylii, później jako pustelnica żyjąca w grocie u podnóża góry Monte Pellegrino, gdzie odkryto jej zwłoki w 1624 roku; papież Urban VIII wpisał ją w roku 1630 do Martyrologium Rzymskiego. Wsp. liturg. – 4 września. Przedstawiana jako pustelnica: w grocie z krzyżem w ręku, z czaszką i wiankiem białych róż na głowie, z różańcem lub liliami w dłoniach (**3.a** – fg.; **3.kp1** – obr.; **3kap.1** – fg).

Św. Sebastian (III w.), męczennik , oficer rzymski skazany za wiarę w 288 roku. Wsp. liturg. - 20 stycznia. Przedstawiany jako młody mężczyzna przywiązany do słupa lub drzewa i przebity strzałami, z atrybutami: palmy męczeństwa, tarczy, zbroi, włóczni (**12.a** – obr.).

Św. Stanisław (ze Szczepanowa), (1030 – 1079), biskup, męczennik – zamordowany przez króla Bolesława Śmiałego w kościele Św. Michała na Skałce w Krakowie; kan. przez Innocentego IV w 1253 r.; wsp. liturg. – 8 maja. Przedstawiany najczęściej w stroju biskupa – ze wskrzeszonym przez niego Piotrowinem u stóp; postać ta nawiązuje do wydarzenia, kiedy to

święty oskarżany przez króla o przywłaszczenie cudzej ziemi – wskrzesza właściciela, aby ten świadczył o jego niewinności (**5.a** – obr; **11.a** – m.ś.).

Św. Stanisław Kostka (1550 - 68), nowicjusz jezuicki - odznaczający się wielką pobożnością i duchową dojrzałością; zmarł w Rzymie, gdzie znajduje się jego relikwiarz; patron młodości studiującej i ministrantów; wsp. liturg. – 18 września. Przedstawiany najczęściej w habicie jezuickim z: liliami, hostią, krzyżem, Dziecięciem Jezus lub aniołem podającym mu hostię (**3.a** - fg; **11.a** - m.ś.).

Śl. B. Stefan kard. Wyszyński (1901 – 81), kardynał, Prymas Tysiąclecia – oddany duchowo Maryi i jej zawierający Ojczyznę; w latach 1953 – 56 więziony w kilku miejscach odosobnienia przez władze PRL. Proces kanonizacyjny został zakończony, a akta przekazane do Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych w Watykanie (**11.a** – m.ś.; **12.a** – obr.).

Św. Teresa Benedykta od Krzyża (Edyta Stein), (1891 – 1942), niemiecka filozof pochodzenia żydowskiego, po nawróceniu – karmelitanka; zginęła śmiercią w obozie Auschwitz; wsp. liturg. – 9 sierpnia. Przedstawiana najczęściej w stroju zakonnym – z krzyżem w ręku (**11.a** – m.ś.).

Bł. Teresa z Kalkuty (Matka Teresa), (1910 – 1997), właściwie: Agnes Ganxhe Bojaxhiu – urodzona w albańskiej rodzinie; misjonarka oddana ubogim i cierpiącym – w slumsach Kalkuty; założycielka zgromadzenia zakonnego Misjonek Miłości Bliźniego; w 1979 otrzymała Pokojową Nagrodę Nobla; beat. przez Jana Pawła II w 2003 r.; wsp. liturg. – 5 września. Przedstawiana jako starsza zakonnica w habicie zakonnym, niekiedy z chorymi lub dziećmi (**11.a** – m.ś.).

Św. Teresa z Lisieux (od Dzieciątka Jezus) (1873 - 97), dziewica, karmelitanka bosa, mistyczka; Doktor Kościoła; kan. w 1925 r. przez Piusa XI; wsp. liturg. – 1 października. Przedstawiana w habicie karmelitanki – najczęściej z: różami, krzyżem, księgą, różańcem; niekiedy z wizerunkiem Matki Bożej podającej jej Dziecię Jezus (**3.a** – obr.; **4.a** – obr.; **3.kp1** – fg).

Św. Urszula (Julia Ledóchowska), (1865 – 1939), apostołka Bożej służby, założycielka wspólnoty urszulanek Serca Jezusa Konającego w Pniewach koło Poznania; kan. przez bł. Jana Pawła II - 18 maja 2003 r.; wsp. liturg. przypada na 29 maja. Przedstawiana w stroju zakonnym, niekiedy z dziećmi (**11.a** – m.ś.).

Św. Walenty (III w.), biskup miasta Terni (Italia), męczennik ścięty w Rzymie w 270 r.; patron zakochanych i małżonków – potajemnie udzielał ślubów narzeczonym. Wspomnienie liturgiczne – 14 luty. Przedstawiany w ornacie w szatach biskupich – z palmą męczeństwa, z narzeczonymi, z ptakami, z różami, a czasem - jak na obrazie w kościele św. Lamberta - gdy uzdrawia dziecko (**3.a** – obr.).

Św. Weronika (I w.), według tradycji towarzyszyła Jezusowi w Drodze Krzyżowej, gdy niósł krzyż na Golgotę; w akcie miłosierdzia ociera chustą - z potu i krwi - oblicze twarzy Jezusa, które się odbija na chustce (*vera ikon* – prawdziwy obraz); patronka praczek i szwaczek, opiekunka dobrej śmierci; ukazywana w większości kościołów w Stacji VI. – Drogi Krzyżowej). Wspomnienie liturgiczne – 4 lutego. Przedstawiana w stroju z epoki – jak trzyma chustę z odbitym obliczem twarzy Jezusa (**3.b** – obr.; **7.kap.2** – pł.).

Św. Wit (2.pol. III w.- ok. 305), męczennik z Sycylii, zaliczany do grona 14. Świętych Wspomożycieli; patron zwierząt domowych, browarników, aptekarzy; wsp. liturg. – 15 czerwiec. Przedstawiany w krótkiej tunice – z palmą męczeństwa, z księgą, ze zwierzętami, z krzyżem, z kogutem (symbolem daru ofiarnego) - (12.a – obr.).

Św. Wojciech (Adalbert), (956-997), biskup Pragi, benedyktyn, misjonarz na Węgrzech, w Polsce oraz pośród Prusów, którzy go zamordowali; kan. w 999 r. przez Sylwestra II – patron Polski; święto patronalne przypada na 23 kwietnia. Przedstawiany najczęściej w ornacie biskupim – z palmą męczeństwa, dzidą, wiosłem; niekiedy święty trzyma w dłoniach swą odciętą głowę (5.a – obr.).

Bł. Zbigniew Strzałkowski (1958 – 1991) - franciszkański misjonarz, który poniósł męczeńską śmierć 9 sierpnia 1991 roku w Pariacoto w Peru; beatyfikowany 5 grudnia 2015 roku w Chimbote w Peru przez przedstawiciela papieża Franciszka – kard. Angelo Amato – prefekta Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych (3.b- rel., wiz.).

ŚŚ. Zella i Ludwik Martin (1831-1877 / 1823 – 1894), zgodne i nabożne małżeństwo katolików francuskich; rodzice pięciu córek, które odpowiedziały na powołanie zakonne, m. in. św. Teresy z Lisieux; zostali beatyfikowani 19.X.2008 r. w Lisieux przez Benedykta XVI, a kanonizowani na Placu św. Piotra w Rzymie w dniu 18.X.2015 r. – przez papieża Franciszka (5.a – rel., wiz.).

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne.....	3
Skróty stosowane w tekście.....	4
Święci – relikwiarze, atrybuty.....	5
Ikonaografia i relikwiarze świętych postaci Kościoła w parafiach Radomska	6
Parafia Św. Jadwigi.....	7
Parafia Św. Jana Chrzciciela.....	7
Parafia Św. Lamberta.....	8
Parafia Św. Maksymiliana Marii Kolbego.....	12
Parafia Św. Marii Magdaleny.....	13
Parafia Bł. Michała Kozala	14
Parafia Miłosierdzia Bożego.....	15
Parafia Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa.....	16
Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa.....	16
Parafia NMP Królowej Polski.....	17
Parafia NMP Matki Kościoła.....	18
Parafia Św. Rocha.....	20
Bibliografia.....	21
Indeks Świętych i błogosławionych (w parafiach Radomska).....	22
Zdjęcia w parafiach radomszczańskich	34

*Tekst i zdjęcia – Jan Nitecki
Korekta – Jolanta Nitecka*